

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Eliška Šindelová

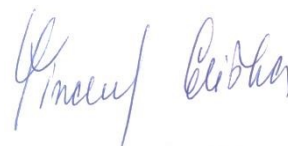
**Náhrada nemajetkové újmy při ublížení na zdraví,
zvláště pak v důsledku dopravní nehody**

Diplomová práce

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Náhrada nemajetkové újmy při ublížení na zdraví, zvláště pak v důsledku dopravní nehody“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 29. 3. 2018

.....
Eliška Šindelová

Ráda bych zde poděkovala vedoucímu diplomové práce, JUDr. Petru Bezouškovi, Ph.D., za jeho čas, cenné rady a připomínky, jimiž mi pomohl ke zpracování práce. Stejně tak děkuji i své rodině a příteli za podporu během celé doby studia.

Obsah

Seznam použitých zkratek.....	6
1 Úvod	7
2 Nemajetková újma dle OZ	10
2.1 Náhrada nemajetkové újmy.....	11
3 Nároky primárních obětí z titulu ublížení na zdraví	13
3.1 Změny, které přinesl OZ.....	13
3.2 Bolest, další nemajetkové újmy a ztížení společenského uplatnění	17
3.2.1 Dílčí nároky, nebo jeden celistvý nárok?	19
3.3 Metodika NS.....	20
3.3.1 Bolestné.....	22
3.3.2 Ztížení společenského uplatnění	25
4 Nároky sekundárních obětí	29
4.1 Náhrada při usmrcení člověka.....	30
4.1.1 Vývoj právní úpravy	30
4.1.2 Současná právní úprava dle OZ	31
4.1.3 Aktuální rozhodnutí NS – relevantní kritéria	32
4.2 Náhrada při zvlášť závažném ublížení na zdraví.....	37
5 Povinné subjekty v případě dopravních nehod	39
5.1 Vztah mezi odpovědností dle § 2910 a § 2927 OZ	39
5.2 Vztah mezi odpovědností za újmu a pojištěním odpovědnosti	43
5.3 Pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla	44
6 Pracovněprávní úprava	48
6.1 Náhrada nemajetkové újmy na zdraví a životě v pracovním právu	48
6.2 Pracovní úraz zaměstnance jako následek dopravní nehody	49
6.3 Pojištění odpovědnosti zaměstnavatele	51
7 Závěr	54

Seznam použitých zdrojů	57
Monografie:.....	57
Komentáře	58
Odborné články.....	58
Internetové zdroje	60
Judikatura	62
Právní předpisy.....	63
Abstrakt	65
Summary	65
Klíčová slova	66
Key words	66

Seznam použitých zkratek

OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OZ 1964	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZOdpVoz	Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
ZP	Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
ČR	Česká republika
ÚS	Ústavní soud České republiky
NS	Nejvyšší soud České republiky
EU	Evropská unie
Metodika	Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku)
Odškodňovací vyhláška	Vyhláška č. 440/2001 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění, ve znění pozdějších předpisů
PETL	principy evropského deliktního práva (Principles of European Tort Law)
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
ČSSZ/OSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení/Okresní správa sociálního zabezpečení

1 Úvod

V roce 2014 nabyl účinnosti nový občanský zákoník, zákon č. 89/2012 Sb. (dále jen „OZ“), na jehož základě došlo k rozsáhlé rekodifikaci soukromého práva občanského. Změny se v nemalé míře dotkly rovněž deliktního práva, konkrétně také náhrady nemajetkové újmy, které se v této práci budu věnovat. Jak je patrné již ze zvoleného názvu práce, zaměřím se pouze na náhradu nemajetkové újmy při ublížení na zdraví, a v návaznosti na to i na náhradu nemajetkové újmy při usmrcení člověka, zejména se pak budu zabývat způsobem a rozsahem náhrady takové újmy.

Zvolené téma práce vnímám stále jako aktuální, neboť v této oblasti došlo k poměrně zásadním změnám, se kterými se praxe snaží dosud vypořádat. Zejména byla zrušena tzv. „odškodňovací vyhláška“, vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 440/2001 Sb., dle které byl prováděn výpočet finanční náhrady při ublížení na zdraví. Stejně tak došlo i ke zrušení paušálně stanovených částek, které příslušely pozůstalým za smrt blízké osoby (§ 444 odst. 3 OZ 1964). Nově by měla být konkrétní výše finanční náhrady určována na základě individuálního posouzení všech okolností případu a s přihlédnutím k zásadám slušnosti.

V posledních letech bylo publikováno poměrně mnoho odborných článků, které se zabývají touto problematikou, přesto však nepovažuji téma zdaleka za vyčerpané, už z toho důvodu, že mezi autory se objevují různé názory na novou právní úpravu a stále jsou zde nezodpovězené otázky, kterým bych se ráda věnovala. Téma práce jsem však nevolila jen z důvodu jeho aktuálnosti, ale především z důvodu svého zájmu o danou problematiku. Náhrada újmy při ublížení na zdraví a při usmrcení člověka je oblastí velmi citlivou, týkající se nejdůležitějších lidských hodnot jako je život a zdraví, kde se nevyhnutelně prolínají i prvky dalších oborů jako je medicína či psychologie, a i z těchto důvodů je předmětem mého zájmu.

Ke sporům o náhradu nemajetkové újmy při ublížení na zdraví a při usmrcení dochází velmi často v souvislosti s dopravními nehodami. Vzhledem k rozšířenosti automobilové a jiné motorové dopravy a širokému okruhu účastníků provozu je právě v tomto provozu vysoké riziko vzniku újmy.¹ Tyto případy se vyznačují jistými specifiky, zejména tím, že zde zpravidla jako zvláštní subjekt vystupuje pojišťovna (v souvislosti s institutem povinného ručení), prolíná se zde subjektivní odpovědnost

---

¹ KAZDA, Petr, KAZDOVÁ Karolína. *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. XV.

řidiče a objektivní odpovědnost provozovatele vozidla za újmu a často zde dochází i ke vzniku tzv. regresních nároků mezi povinnými subjekty. Zaměření práce tímto směrem jsem z uvedených důvodů vyhodnotila jako zajímavé a praktické.

Pro účely této práce považuji za vhodné hned v úvodu vymezit pojem *dopravní nehoda*. Definici poskytuje zákon č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, v § 47 odst. 1: „*Dopravní nehodou je událost v provozu na pozemních komunikacích, například havárie nebo srážka, která se stala nebo byla započata na pozemní komunikaci a při níž dojde k usmrcení nebo zranění osoby nebo ke škodě na majetku v přímé souvislosti s provozem vozidla v pohybu.*“

Z hlediska systematiky je práce vyjma úvodu a závěru rozdělena do 5 kapitol. Druhá kapitola by měla zajistit obecný úvod do problematiky. Je věnována současnému pojetí újmy v OZ, vymezení pojmu *nemajetková újma*, a dále základním východiskům pro náhradu nemajetkové újmy. Další dvě kapitoly jsou pro tuto práci klíčové. Třetí kapitola je věnována nárokům primárních obětí při ublížení na zdraví, čtvrtá kapitola je zaměřena na nároky sekundárních obětí, tzn. na odčinění nemajetkové újmy při usmrcení či těžkém ublížení na zdraví u blízkého člověka. V obou těchto kapitolách bude představena nová právní úprava, bude upozorněno na změny, ke kterým došlo, a budou zde řešeny dílčí otázky, které v souvislosti s novou právní úpravou vyvstávají. Zvláštní pozornost bude věnována Metodice NS, kterou 12. 3. 2014 vzalo na vědomí občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu.

Pátá kapitola je zaměřena na specifika související se vznikem výše uvedených nároků v důsledku dopravní nehody, tj. na odpovědnost jednotlivých subjektů, vztah k pojištění odpovědnosti, postavení pojišťovny, institut povinného ručení.

V poslední kapitole se zabývám pracovníprávní úpravou náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví a při usmrcení, zejména z důvodu existence dvoukolejné právní úpravy v této oblasti. Šestá kapitola tedy reaguje na případy, kdy je v důsledku dopravní nehody zraněn či usmrcen zaměstnanec při plnění svých pracovních úkolů.

Tato práce si klade za cíl upozornit na hlavní změny, ke kterým došlo v právní úpravě náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví a při usmrcení, a poskytnout zhodnocení nové právní úpravy z hlediska toho, zda se jedná o krok správným směrem, zda jsou na základě nového přístupu posílena práva poškozeného na spravedlivé odškodnění či nikoli. V této souvislosti bude upozorněno na některé

problematické aspekty nové právní úpravy a na možná řešení. Zvláštní pozornost bude věnována nárokům vznikajícím v důsledku dopravní nehody, postavení pojišťoven a změnám, ke kterým došlo v rámci povinného ručení. Závěrem práce provedu i stručné srovnání s právní úpravou obsaženou v ZP v souvislosti s odčiněním pracovního úrazu, a v souvislosti s tím bude navrženo vhodné řešení do budoucna. Pro zpracování tématu bude převážně využita metoda analýzy právních norem, komparace současné a předchozí právní úpravy, dále i metody dedukce a indukce.

Z monografických zdrojů bude použita především komentářová literatura. Pro jednotlivé otázky pak bude využito odborných článků, které představují nejrozsáhlejší zdroj této práce. V podstatném rozsahu budu pracovat i s internetovými zdroji. Přesto, že v této oblasti zatím není k dispozici příliš aktuální judikatury, jako významný zdroj budou použita i relevantní soudní rozhodnutí NS a ÚS, a to i ta, která se vztahují k předchozí právní úpravě.

Je třeba říci, že v průběhu psaní diplomové práce jsem se potýkala s jejím omezeným rozsahem. Již samotná problematika náhrady nemajetkové újmy na zdraví jako taková se ukázala jako dosti obsáhlá, zejména s ohledem na podstatné změny v právní úpravě, kterým jsem se chtěla věnovat. Z tohoto důvodu se nakonec věnuji specifikům souvisejícím s dopravními nehodami jen z malé části oproti původnímu záměru. Zcela stranou ponechávám náhradu újmy majetkové, a to i takové, která vzniká v souvislosti s poškozením zdraví (například náhrada nákladů spojených s péčí o zdraví, náhrada nákladů pohřbu, náhrada za ztrátu na výdělku).

2 Nemajetková újma dle OZ

Pojem újma není v českém právním řádu definován, metodologicky ji však lze rozdělit na újmu majetkovou (škodu) a nemajetkovou. Újma je tedy pojmem širším než škoda a lze ji chápat jako jakoukoli ztrátu, která poškozenému vznikla v příčinné souvislosti s porušením právní povinnosti ze strany škůdce.² Můžeme ji vymezit také jako „ztrátu, kterou někdo utrpí na statku chráněném právem, tedy takovou ztrátu, kterou právo uzná za hodnou nápravy“.³

Zatímco škodu OZ definuje v § 2894 odst. 1 jako újmu na jmění, legální definice nemajetkové újmy chybí. Zcela zřejmý je však její nemajetkový obsah. Nemajetková újma je de facto pojem abstraktní. Můžeme za ni považovat újmu, která neznamená pro poškozeného přímou ztrátu na majetku.⁴ Nemajetková újma se projevuje v těžce definovatelné sféře vnímání obtíží, nepohodlí, stresu a jiných nežádoucích účinků spojených se zásahem do základních lidských hodnot.⁵ Spočívá v narušení osobního zájmu poškozeného, v hodnotách, které nejsou měřitelné v penězích, a proto nevede ani k žádnému snížení jeho majetku.^{6 7} Typicky se může jednat právě o nemajetkovou újmu na zdraví (životě).

Zahraniční prameny někdy místo pojmu nemajetková újma užívají termín „nefinanční škoda“ (Non-pecuniary damages) nebo „nemateriální škoda“ (immaterial damages).⁸ To svědčí o tom, že některé zahraniční jurisdikce neznají rozlišení na škodu a jinou (nemajetkovou) újmu, ale používají jednotně pojem „škoda“, kterou pak dělí na majetkovou a nemajetkovou. Autoři českého OZ toto naše terminologické vymezení obhajují tradicí českého práva.⁹

---

² NOVOTNÝ, Petr, KOUKAL, Pavel, ZAHOŘOVÁ, Eva. *Nový občanský zákoník. Náhrada škody*. GRADA Publishing, 2014, s. 18.

³ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1497.

⁴ VLASÁK, Michal. Náhrada nemajetkové újmy v Principech evropského deliktního práva (PETL) a návrhu občanského zákoníku. *Jurisprudence*, 2009, roč. 18, č. 4, s. 41.

⁵ VOJTEK, Petr. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1101.

⁶ BEZOUŠKA: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo... s. 1498*.

⁷ Srovnej: Podle článku PETL 10:201 vznikne nemajetková újma, pokud poškozený utrpěl osobní újmu na své svobodě, důstojnosti nebo jiných osobnostních právech.

⁸ SCHLECHTRIEM, Peter. Non-Material Damages – Recovery Under the CISG? *19 Pace International Law Review*, 2007, č. 1, s. 90.

⁹ HRÁDEK, Jiří. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 863.

2.1 Náhrada nemajetkové újmy

Nový občanský zákoník se věnuje náhradě majetkové a nemajetkové újmy v necelých 80 paragrafech, a to konkrétně v § 2894 – § 2971 OZ. Základním principem je, že každý si nese újmu, kterou sám utrpí. Jen za splnění zákonných předpokladů lze požadovat náhradu újmy po jiném.¹⁰

Výchozím ustanovením povinnosti k náhradě újmy je § 2894 OZ, dle kterého je ve všech případech nutné nahradit poškozenému škodu (majetkovou újmu). Vedle toho újma nemajetková je nahraditelná jen těch v případech, kdy je to výslovně mezi stranami ujednáno, nebo v případech, ve kterých tak stanoví zákon. Ačkoli se pravidlo může zdát na první pohled tvrdé, je třeba si uvědomit, že zákonodárce zároveň zakotvil široký výčet případů, ve kterých se nemajetková újma nahrazuje.¹¹ V návaznosti na § 2894 odst. 2 OZ platí pro povinnost odčinit nemajetkovou újmu obecné předpoklady vzniku povinnosti hradit škodu, přesto, že zákon hovoří jen o „náhradě způsobené škody“.¹²

Co se týče případů náhrady nemajetkové újmy stanovených zákonem, přichází v úvahu právní úprava v zákoně nebo v jiných obecně závazných předpisech.¹³ Zákonem může být občanský zákoník nebo i jiné zákony.¹⁴

Pro účely této práce jsou relevantní dva případy stanovené v OZ. Jednak je to § 2956 OZ, který stanoví povinnost náhrady v případě nemajetkové újmy na přirozených právech člověka, kdy jako nemajetková újma se odčiní i způsobené *duševní útrapy*, dále je to § 2971 OZ, který pamatuje na speciální případy náhrady nemajetkové újmy pro tzv. *sekundární oběti*, tedy osoby, které důvodně pociťují újmu jako vlastní neštěstí.

Přirozená práva člověka jsou chráněna již ustanoveními první části OZ. Dle § 19 odst. 2 OZ přirozená práva nelze zcizit a nelze se jich vzdát, přičemž následkem by byla nulita. Tímto ustanovením jsou chráněna práva uvedená zejména v § 81 a násl. OZ. Demonstrativně je zde jmenován život a důstojnost člověka, jeho

---

¹⁰ DOHNAL, Jakub, VÍTOVÁ, Jitka, KOTULA, Jan. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku. Komentář k § 2894 až § 2971. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2015, s. 15.

¹¹ BEZOUŠKA: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo*... s. 1498.

¹² *Důvodová zpráva k návrhu Nového občanského zákoníku*. [online], justice.cz [cit. 10. října 2016]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/zakony-a-stanoviska/legislativni-proces>>.

¹³ HRÁDEK: *Občanský zákoník. Komentář*... s. 871.

¹⁴ Např.: Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích

zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy.

Škoda se dle § 2951 odst. 1 OZ nahrazuje primárně uvedením do předešlého stavu, popřípadě se odčiní v penězích. Zatímco škodu lze většinou přesně vyčíslit na základě objektivních kritérií (znaleckého posudku), v případě nemajetkové újmy je situace značně složitější z důvodu objektivní nevyčíslitelnosti zasažených hodnot.

Nemajetková újma se dle § 2951 odst. 2 OZ odčiní na základě tzv. *zadostiučinění*, které musí být vždy přiměřené. V souladu s požadavkem přiměřenosti je pak nutné zvažovat všechny okolnosti daného případu (okolnosti na straně poškozeného i škůdce) a platí, tak jako za předchozí právní úpravy, že způsob zadostiučinění musí být dostatečně účinný.¹⁵ Poškozenému má být učiněno zadost, tj. má získat pocit, že jeho újma byla uznána a že si je škůdce vědom své odpovědnosti a náležitě se kaje.¹⁶ Pro případ zásahu do přirozených práv je nutné při volbě způsobu a výše přiměřeného zadostiučinění zohlednit také § 2957 OZ a zde jmenované okolnosti zvláštního zřetele hodné.

V některých případech postačí jako vhodná forma zadostiučinění například omluva, odvolání difamujícího výroku, jindy je třeba poskytnout náhradu v penězích. Ze samotné podstaty věci však nelze mluvit o úplné náhradě nemajetkové újmy, ale pouze o jakémsi zmírnění jejich následků například tím, že si poškozený usnadní či zpříjemní život pomocí prostředků či předmětů, pořízených za poskytnutou náhradu.¹⁷

Újma při ublížení na zdraví a při usmrcení, kterým se budu dále věnovat, je speciálním případem újmy na přirozených právech člověka, a zákon speciálně stanoví, jakým způsobem má být odčiněna (§ 2958 a 2959 OZ).

---

¹⁵ KNAP, Karel a kolektiv. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. vydání. Praha: Linde, 2004, s. 180.

¹⁶ BEZOUŠKA, Petr in ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanské právo pro každého. Pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 286.

¹⁷ VOJTEK: *Občanský zákoník. Komentář...* s. 1085.

3 Nároky primárních obětí z titulu ublížení na zdraví

Tato kapitola je věnována náhradě nemajetkové újmy na zdraví, náležející osobám, do jejichž tělesné a duševní sféry bylo přímo zasaženo, tedy tzv. primárním obětím.

Zdraví může být definováno jako „stav, kdy u člověka absentuje nemoc nebo vada“.¹⁸ Pro člověka představuje nejvyšší hodnotu, výrazně ovlivňuje kvalitu jeho života a prožitky plynoucí ze společenských, profesních i jiných aktivit. Určení výše náhrady za újmu na zdraví je komplikovanou disciplínou, neboť žádná finanční částka nemůže zdraví plně nahradit. Proto se u odškodňování těchto újem hovoří o funkci kompenzační a nikoli reparační.¹⁹ Cílem náhrady je zde pomoci poškozenému v jeho nepříznivé situaci, umožnit mu lépe ji snášet a vyrovnat se s ní a kompenzovat negativní prožitky s tím spojené.

Život a zdraví patří mezi základní složky osobnostní integrity, které požívají ochrany prostřednictvím ústavněprávních předpisů²⁰ i mezinárodních smluv,²¹ a také v rámci úpravy soukromoprávní, pomocí prostředků uvedených v OZ. Prostředkem ochrany dle OZ je jednak právo dotčeného člověka domáhat se, aby od neoprávněného zásahu do jeho života a zdraví bylo upuštěno, nebo aby byl odstraněn jeho následek (§ 82 OZ), dále je to zákonný rámec pro poskytování náhrady za nemajetkovou újmu spojenou se zásahem do duševní a tělesné integrity dle § 2958 OZ.

3.1 Změny, které přinesl OZ

S účinností nového OZ došlo k zásadním změnám v oblasti náhrady nemajetkové újmy na zdraví a mezi odbornou i laickou veřejností se lze setkat s mnoha různými názory na novou právní úpravu. Někteří v ní vidí krok správným směrem a posílení práv poškozeného, který se nyní může domoci spravedlivého

---

¹⁸ KADLUBIEC, Vojtěch. Kompenzace nemajetkové újmy na zdraví po 1. 1. 2014 – vybrané aspekty. *Právní rozhledy*, 2015, č. 17, s. 593.

¹⁹ VOJTEK: *Občanský zákoník. Komentář...* s. 1109.

²⁰ Čl. 6, 7 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

²¹ TÚMA, Pavel. In LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 392-393.

odškodnění své újmy.²² Jiní považují novou právní úpravu za vágní a nedostatečnou, do praxe přinášející nejistotu a aplikační problémy.²³

Dříve byla náhrada přiznávána na základě bodového ohodnocení bolesti a ztížení společenského uplatnění prostřednictvím dnes již zrušené vyhlášky Ministerstva zdravotnictví č. 440/2001 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění, na kterou odkazovalo ustanovení § 444 odst. 2 OZ 1964. Vyhláška obsahovala v přílohách tabulky, podle kterých byl přidělen určitý počet bodů za každé jednotlivé poranění a ten se pak vynásobil hodnotou jednoho bodu, která byla stanovena na 120,- Kč. Jednalo se v podstatě o sazebník, jehož jistou výhodou bylo, že každý ve své konkrétní situaci mohl odhadnout základní výši náhrady, která mu náleží. V souvislosti s tím postačila k vyřešení spousty případů pouze mimosoudní dohoda. Té bylo doposud pravidelně využíváno právě při jednání s pojišťovnami při řešení nároků vzniklých v důsledku dopravních nehod. Jen malé procento sporů (cca 10%) se dostalo až před soud.²⁴

Časem byla vyhláška podrobována stále častější kritice z hlediska nemožnosti posouzení individuálních okolností případu, kdy přiznaná výše náhrady mnohdy nebyla spravedlivá. Přiznané částky byly také z hlediska komparistiky s jinými evropskými státy nepoměrně nízké.²⁵ Částečným zmírněním této nespravedlnosti bylo ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky, které umožňovalo částky navyšovat v případech zvláště výjimečných, hodných zvláštního zřetele, například z důvodu závažnosti poškození zdraví a podobně.²⁶

Později se v této oblasti výrazně přičinil i ÚS, který seznal, že soudci se mohou v konkrétních případech odchýlit od tabulkových výpočtů, a to i mimo případy zvláště výjimečné. Přiznaná výše odškodnění má být totiž dle ÚS založena na objektivních a rozumných důvodech s ohledem na každý jednotlivý případ, přičemž

---

²² Např.: DOUBEK, Pavel. Odškodnění újmy na zdraví v českém právu – příliš rigidní, nebo právní jistotu přinášející? *Právní rozhledy*, 2012, roč. 23, č. 24, s. 809-818.

²³ Např.: ČUŘÍKOVÁ, Pavla. *Nemajetková újma dle nového občanského zákoníku* [online]. bulletin-advokacie.cz, 10. dubna 2015 [cit. 14. srpna 2016]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/nemajetkova-ujma-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku>>.

²⁴ VLKOVÁ, Jitka. *Pojišťovny vyplácejí třikrát vyšší odškodnění. Dělalí si miliardové rezervy.* [online]. ekonomika.idnes.cz, 21. dubna 2016 [cit. 3. ledna 2017]. Dostupné na <https://ekonomika.idnes.cz/vyssi-odskodneni-za-ujmy-na-zdravi-dts-/ekonomika.aspx?c=A160420_220402_ekonomika_ale>.

²⁵ DOLEŽAL, Adam, DOLEŽAL, Tomáš. Několik poznámek k aktuálním rozhodnutím soudů ve věcech náhrady škody na zdraví a kompenzace imateriální újmy. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 15, s. 562.

²⁶ Konkrétní předpoklady zvýšení odškodnění, v souvislosti s dopravní nehodou, lze najít např. zde: Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2015, sp. zn. 25 Cdo 4427/2013.

mezi přiznanou částkou a poškozením zdraví musí existovat vztah přiměřenosti.²⁷ Judikatura ÚS je v tomto směru ustálená a zásadu proporcionality ÚS zmiňuje i v jednom ze svých aktuálních nálezů již v souvislosti s novou právní úpravou.²⁸

Za předchozí právní úpravy se hovořilo také o tzv. dvoukolejnosti nároků. Mnoho poškozených volilo za účelem získání plného odškodnění nemajetkové újmy cestu podání dvou žalob – (i) jedné jako náhradu za škodu na zdraví dle § 444 odst. 1,2 OZ 1964, na základě které jim byla přiznána částka podle vyhlášky (popřípadě částka navýšená v některých závažných případech), (ii) a druhé na ochranu osobnosti podle § 13 OZ 1964. Takový postup nelze považovat za správný, protože v obou řízeních bylo v podstatě požadováno totéž. Shodně se k tomu později vyjádřil i NS.²⁹

S novou právní úpravou byla odškodňovací vyhláška definitivně zrušena a dvoukolejnost nároků odstraněna. Způsob a rozsah náhrady při újmě na zdraví je nyní upraven v § 2958 OZ, dle kterého škůdce odčiní újmu poškozeného peněžitou náhradou, která *plně vyváží* (i) vytrpěné bolesti (ii) a další nemajetkové újmy, (iii) a vznikla-li poškozenému překážka lepší budoucnosti, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění, přičemž pokud nelze výši náhrady takto určit, je třeba ji stanovit podle *zásad slušnosti*.

Na první pohled se může zdát, že se nejprve uplatní hledisko plného vyvážení vzniklých újem, až sekundárně hledisko slušnosti. Pokud jsme ale již dříve dospěli k tomu, že zdraví je hodnotou nevyčíslitelnou a nenahraditelnou, pak zde z podstaty věci nelze hovořit o plném vyvážení újmy, a proto je třeba vyvodit, že se hledisko slušnosti uplatní v každém posuzovaném případě.³⁰

Setkáváme se zde tedy s pojmy jako *slušnost*, *přiměřenost*, *plné vyvážení újmy*. Takovou právní úpravu je možné označit za obecnou, neurčitou, mnoho neříkající, pro praxi těžko aplikovatelnou. Důvodová zpráva k tomuto zdůrazňuje, že „rozhodnutí každého jednotlivého případu má náležet výlučně soudci a zákonodárná moc nemá v působnosti nařizovat soudci, jak případ rozhodnout. Snaha o nivelizaci

²⁷ Nález ÚS ze dne 29. 9. 2005, sp. zn. III. ÚS 350/03; Nález ÚS ze dne 29. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 2955/10; Nález ÚS ze dne 16. 10. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 50/06

²⁸ Nález ÚS ze dne 22. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 3367/13

²⁹ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 5. 5. 2010, sp. zn. 1 Co 2/2010

³⁰ Shodně: KADLUBIEC: Kompenzace nemajetkové újmy... s. 594.

soukromého života v jeho rozmanitostech nevyvolá nic jiného než rigor nesrovnávající se s povahou jednotlivých případů“.³¹

Koncepce nové právní úpravy zjevně míří především do oblasti soudních sporů, kde je apelováno na soudce, aby rozhodoval každý jednotlivý případ individuálně na základě svého uvážení. Zároveň bylo ale zřejmě opomenuto, že většina případů náhrady nemajetkové újmy byla vždy řešena mimosoudní cestou, přičemž odškodňovací vyhláška zde sloužila jako cenný podklad pro dohodu mezi škůdcem a poškozeným o určení konkrétní částky odškodnění.

Cílem nové právní úpravy bylo dosáhnout stavu, kdy každý jednotlivý případ bude hodnocen individuálně s přihlédnutím ke všem okolnostem, ke konkrétní osobě, které újma vznikne, což se jeví jako správný přístup, přinášející možnost spravedlivého odškodnění poškozeného. Systém, který důvodová zpráva předpokládá, by však mohl fungovat jen při vytvoření ustálené judikatury, což ale vyžaduje větší časový prostor.³² Systém náhrad nemajetkových újem vycházející z judikatury funguje dobře například v Německu.³³

V návaznosti na novou právní úpravu je třeba nastavit určitá kritéria a mantinely, na základě kterých by bylo možné případy hodnotit objektivně v souladu s principem legitimního očekávání a principem právní jistoty. Kritérium slušnosti, jak jej stanoví OZ, je kritériem velmi obecným, a takovou zákonnou dikci nelze bez dalšího považovat za konečný nástroj odškodňování.³⁴ Nejedna autor vyjádřil v jednom ze svých článků kritiku k takto formulovanému ustanovení zákona. Lze se například setkat s názorem, že dochází spíše k vytvoření bezobsažného ustanovení než konkrétní právní normy.^{35 36}

S ohledem na výše uvedené se domnívám, že nelze v praxi existovat bez dalšího rozpracování zákonné dikce a bez stanovení konkrétních hledisek pro

³¹ *Důvodová zpráva k návrhu Nového občanského zákoníku*. [online], justice.cz [cit. 10. října 2016]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/zakony-a-stanoviska/legislativni-proces>>.

³² DOLEŽAL, Tomáš. Jak odškodňovat nemateriální újmu na zdraví? Principy a východiska. *Časopis zdravotnického práva a bioetiky*, 2015 č. 2, s. 38.

³³ PAVELEK, Ondřej. Náhrada nemajetkové újmy na zdraví. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2015 roč. 23, č. 2, s. 104.

³⁴ Shodně například: KADLUBIEC, Vojtěch. Vývoj právní úpravy výpočtu náhrady za nemajetkovou újmu na zdraví. *Právní rozhledy*, 2016, č. 8, s. 267.

³⁵ ČUŘÍKOVÁ, Pavla. *Nemajetková újma dle nového občanského zákoníku* [online]. bulletin-advokacie.cz, 10. dubna 2015 [cit. 14. května 2016]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/nemajetkova-ujma-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku>>.

³⁶ Kritiku k zákonné dikci § 2958 OZ lze nalézt také zde: MIKYSKA, Martin. Náhrada škody (újmy) na zdraví podle návrhu nového občanského zákoníku – krok kupředu nebo zpět? *Právní rozhledy*, 2008, č. 22, s. 826.

odškodňování v souladu se zásadami slušnosti. Konkrétní vodítko je potřeba minimálně pro zachování praxe, kdy podstatná část těchto sporů zůstává řešena mimo soud (typicky jednání s pojišťovny po dopravních nehodách), což je vhodné s ohledem na potřebu citlivého přístupu v této oblasti, provázené mnohdy silným emočním nábojem. Pokud budou poškození požadovat částky, které nejsou podloženy konkrétními tabulkami, je zde předpoklad, že pojišťovny nebudou chtít takové částky vyplácet, a soudních sporů by mohlo přibývat.³⁷ Proto vítám vypracování Metodiky k odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění, ke které přistoupili zástupci Nejvyššího soudu spolu s dalšími odborníky, a které se budu blíže věnovat v kapitole 3.3.

3.2 Bolest, další nemajetkové újmy a ztížení společenského uplatnění

Dle § 2958 OZ je třeba při ublížení na zdraví odčinit nejen *bolest a ztížení společenského uplatnění*, ale nově i tzv. *další nemajetkové újmy*, přičemž bližší vymezení těchto pojmů nelze nalézt ani v zákoně ani v jiném podzákoně předpise. Názory na to, co nyní obsahově spadá pod každý z uvedených pojmů a jaký k sobě navzájem mají vztah, se mezi jednotlivými autory liší.

Co se týče *bolesti*, jejímu výzkumu je věnována pozornost z pohledu odborníků z mnoha různých odvětví – z pohledu medicíny, přírodních věd, behaviorismu, psychologie a dalších. Dle Světové organizace pro studium bolesti je bolest nepříjemná sensorická a emocionální zkušenost spojená s akutním nebo potenciálním poškozením tkáně, nebo je popisována výrazy takového poškození, a vždy je subjektivní.³⁸

Lze vycházet z rozlišení na bolest fyzickou (k té dochází v souvislosti s porušením tkáně) a bolest psychickou (ta se projevuje v podobě smutku, deprese, strachu atd.), které jsou spolu úzce spojeny a vyskytují se mnohdy současně.³⁹

Dle OZ 1964 bylo jako bolestné s ohledem na § 2 odškodňovací vyhlášky nahrazováno „*každé tělesné i duševní strádání způsobené škodou na zdraví*“, tedy bolest fyzická i psychická. Jedním s možných přístupů k nové právní úpravě je

³⁷ DROBIŠ, Zdeněk. *Jak na odškodnění za nemajetkové újmy způsobené dopravní nehodou* [online]. mesec.cz, 14. března 2015 [cit. 14. května 2016]. Dostupné na <<http://www.mesec.cz/clanky/odskodneni-nemajetkove-ujmy-zpusobene-dopravni-nehodou/>>.

³⁸ IASP Taxonomy. [online]. iasp-pain.org, [cit. 20. 4. 2017]. Dostupné na <<https://www.iasp-pain.org/Taxonomy/>>.

³⁹ BEZOUSKA: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo...* s. 1706.

přiklonit se k tomu, že vzhledem k absenci jakékoli definice pojmů uvedených v § 2958 OZ je třeba chápat pojem bolest stejně, jak tomu bylo za předchozí právní úpravy, tedy zahrnout do bolestného jak utrpení tělesného, tak i duševního rázu, a teprve překročí-li projevy duševní povahy u poškozeného obvyklou míru zátěže, pak přistoupit k odčinění takového duševního strádání prostřednictvím nově zavedeného nároku na náhradu *dalších nemajetkových újem*. Dle tohoto přístupu je *další nemajetková újma* chápána jako kategorie zbytková, do které je třeba zařadit újmy, které se pod bolest ani ztížení společenského uplatnění nevejdou. Takovou újmou by mohl být například stav poškozeného, který není bolestivý a který nemá trvalý charakter (např. dieta, fixace končetiny apod.)⁴⁰

Existuje ale i názor, že záměrem zákonodárce při volbě nové koncepce ustanovení § 2958 bylo poněkud jiné obsahové chápání těchto pojmů. Jestliže je nyní v tomto ustanovení výslovně jmenována bolest vedle dalších nemajetkových újem, lze předpokládat, že bolestí je zde myšlena pouze bolest fyzická. Bolest psychickou, jakož i jiné duševní útrapy, jak na ně odkazuje § 2957 OZ, pak lze zařadit mezi tzv. další nemajetkové újmy. Při odčítování dalších nemajetkových újem by se pak mělo přihlížet například k tomu, jaký byl u poškozeného průběh léčby a náročnost léčby, mohlo by být zohledněno například to, že zraněný dlouho čekal na pomoc, bál se o svůj život, z důvodu nastalých komplikací prožíval během léčby různé úzkosti atd. Východiskem při hodnocení způsobených duševních útrap a jiných psychických újem by měl být člověk s běžným emocionálním způsobem prožívání různých životních situací – přesto, že se jedná o pocity vnímány subjektivně, jejich hodnocení musí být do jisté míry objektivní.⁴¹ Je třeba říci, že autoři Metodiky NS se ztotožňují spíše s prvním uvedeným přístupem (viz dále).

Dále zákon hovoří, tak jako za předchozí právní úpravy, o náhradě za *ztížení společenského uplatnění*, a to v souvislosti se způsobením překážky lepší budoucnosti. Jedná se o náhradu za trvalé následky spočívající ve vyřazení nebo méně intenzivním zapojení poškozeného do společenského, osobního, rodinného či pracovního života, a v případné závislosti poškozeného na jeho okolí. Dá se hovořit jednoduše o kompenzaci za „pokažený život“.⁴²

⁴⁰ VOJTEK: *Občanský zákoník. Komentář...* s. 1106-1108.

⁴¹ BEZOUŠKA: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo...* s. 1706.

⁴² Nález ÚS ze dne 5. 12. 2012, sp. zn. IV ÚS 444/11

Tato kategorie je posuzována subjektivně, tedy vždy ve vztahu k aktivitám a stylu života konkrétního člověka před tím, než došlo k zásahu do jeho tělesné a duševní integrity. Ne každý trvalý následek se totiž projevuje u každého jedince stejně. Pro představu, jistě je pro každého člověka podstatným zásahem, je-li v důsledku zranění omezen v pohybu. Takový následek ale dosahuje jiných rozměrů v případě omezení hybnosti u profesionálního sportovce. Mezi trvalé následky lze zařadit například ztrátu končetiny, různé formy zohyzdění, ztrátu reprodukční schopnosti, ale i depresivní stavy související se zhoršeným sebevědomím v důsledku způsobeného omezení/vady.⁴³

3.2.1 Dílčí nároky, nebo jeden celistvý nárok?

Vzhledem k tomu, že v ustanovení § 2958 OZ došlo ke koncepčním změnám, zejména došlo ke změně ve výčtu jednotlivých složek nároku na náhradu nemajetkové újmy na zdraví oproti úpravě obsažené v § 444 OZ 1964, objevily se diskuze o tom, zda *bolest, další nemajetkové újmy* a ZSU představují i nadále dílčí, samostatné nároky, které samostatně vznikají a samostatně se promlčují,⁴⁴ nebo zda se jedná pouze o různé aspekty jednoho celistvého nároku na náhradu při ublížení na zdraví.⁴⁵

Způsob chápání nároku nemá jen teoretický aspekt, naopak má velký praktický dopad, neboť půjde-li o samostatné nároky, mohou tyto vznikat v jiný okamžik, jsou samostatně uplatnitelné a samostatně se promlčují. Soud pak musí s těmito nároky nakládat jako se samostatnými z hlediska požadavků na náležitosti žaloby, včetně specifikace a vyčíslení každého jednotlivého nároku, dále z hlediska vázanosti soudu návrhem, překážek litispendence a *rei iudicatae* atd.⁴⁶

Přesto, že se autoři některých publikací kloní spíše k tomu, aby byla zachována kontinuita v chápání těchto nároků jako samostatných, což považují za praktičtější a logičtější⁴⁷, ve výše citovaném článku Doležala a Lavického jsou prezentovány poměrně přesvědčivé argumenty pro názor, že vhodnější by bylo přijmout novou koncepci v chápání nároku na náhradu při ublížení na zdraví jako jednoho celistvého nároku. Tato koncepce by měla lépe odpovídat účelu nové právní

⁴³ BEZOUŠKA: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo*... s. 1709.

⁴⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2007, sp. zn. 32 Cdo 132/2005.

⁴⁵ LAVICKÝ, Petr, DOLEŽAL, Tomáš. Pojetí náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví podle nového občanského zákoníku a s tím spojené procesní aspekty. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 10, s. 358-363.

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ VOJTEK: *Občanský zákoník. Komentář*... s. 1106.

úpravy, kterým je zejména plná a spravedlivá náhrada, která má pokrývat všechny aspekty zásahu do zdraví člověka.⁴⁸

V případě přijetí názoru, že se jedná o jeden celistvý nárok, tvořený z několika složek, poškozenému by byla v mnoha ohledech usnadněna cesta při uplatnění nároku. Pokud by byly jednotlivé složky nároku chápány pouze jako vodítko, nemusel by mít jejich obsah a vyčíslení v žalobě zcela přesné kontury. Jednotlivé složky by se tak mohly v podstatě překrývat. Podstatné by bylo vyčíslení nároku na náhradu újmy při ublížení na zdraví jako celku. Odlišit od sebe obsahově jednotlivé složky nároku přitom není vždy jednoduché, jak bylo řešeno již v předchozích kapitolách. Toto pojetí je proto flexibilnější a umožňuje docílit spravedlivého odškodnění.⁴⁹

Přes výše uvedené, v praxi zatím nelze pozorovat změnu od dosavadního přístupu. I nadále je o nárocích rozhodováno jako o samostatných, a to zřejmě i proto, jak mezi nimi rozlišuje Metodika NS. Je tedy zatím otázkou, jak by si soud poradil s žalobou, ve které by byl uplatňován jeden celistvý nárok.

3.3 Metodika NS

Důvodová zpráva k OZ výslovně připouští, aby soudní moc v případě potřeby vytvořila pro účely náhrady nemajetkové újmy na zdraví vlastní tabulky, vzorce nebo klíče, tj. aby se soudní praxe sama shodla na zásadách, podle kterých bude rozhodovat o nároku dle § 2958 OZ. Z obavy, že dojde po zrušení odškodňovací vyhlášky v nahrazování nemajetkové újmy na zdraví k narušení principu právní jistoty a legitimního očekávání, rozhodli se představitelé NS ve spolupráci se Společností medicínského práva, se zástupci pojistitelů a dalších odborníků z oblasti práva a medicíny a pod garancí 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze, vytvořit Metodiku k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (nahrazování bolestného a ZSU), která má obsahovat pravidla „slušnosti“ pro odškodňování, jak na ně odkazuje ustanovení § 2958 OZ.⁵⁰

Metodika není a ani nemůže být závazným právním aktem, neboť zákon s jejím vytvořením nepočítá. Její autoři o ní hovoří jako o doporučujícím materiálu, na jehož základech a principech se shodla široká právní veřejnost a jehož podkladem je

⁴⁸ BEZOUŠKA: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo*... s. 1706.

⁴⁹ LAVICKÝ: *Pojetí náhrady*... s. 360.

⁵⁰ Nejvyšší soud. Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku). [online] nsoud.cz, [cit. 2. 1. 2018]. Dostupné na <http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Metodika>.

komplexní medicínsky pojatá systematika zdravotních újem, vystihující proporce jednotlivých újem v rámci náhrady za bolest a ZSU.⁵¹

Spolu s uveřejněním Metodiky byla vyvolána diskuze, týkající se pravomoci NS jako představitele soudní moci k vytvoření tohoto dokumentu.⁵² Takový postup jistě není zcela běžným a z pohledu ústavněprávní dělby moci se nezdá být zcela korektní. Na druhou stranu zde NS pouze jednal ve snaze efektivně řešit nastalou situaci a měl dokonce určité zmocnění k takovému jednání vyplývající z důvodové zprávy. Závěrem lze zhodnotit, že ačkoli se na tvorbě Metodiky účastnil NS, což vyvolává oprávněnou diskuzi, neměla by být tato skutečnost vnímána jako důvod pro to, aby nebylo možné Metodiku v praxi aplikovat.⁵³

Metodika byla publikována ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 63/2014. NS oficiálně doporučil Metodiku jako metodologický rámec pro odškodňování nemajetkové újmy na zdraví, vyzval soudce ke studiu Metodiky a k účasti na školeních. Je tedy zjevné, že soudci NS se budou dle Metodiky řídit, proto se předpokládá její faktická závaznost i pro soudy nižší instance.⁵⁴

Je třeba mít na vědomí, že Metodika má své limity a že na jejím základě nebude v mnoha případech možné určit výši nároku na náhradu při újmě na zdraví kompletně, neboť Metodika zohledňuje pouze bolestné a náhradu za ztížení společenského uplatnění, nikoli tzv. další nemajetkové újmy. Jak už bylo uvedeno výše v kapitole 3.1, vymezení pojmu *další nemajetkové újmy* není jednoznačné. Autoři Metodiky zastávají názor, že další nemajetkové újmy jsou kategorií zbytkovou, proto mají být odškodňovány jen ve výjimečných případech. Pro úplnost je třeba k limitům Metodiky dodat, že tato se vůbec nevěnuje náhradám při usmrcení člověka.⁵⁵

Metodika je ve své podstatě vybudována na určení proporcí mezi jednotlivými bolestivými stavy (v případě bolestného), resp. proporcí mezi jednotlivými případy překážek lepší budoucnosti (v případě ZSU). Metodika má sloužit především k řešení

---

⁵¹ VOJTEK, Petr. Jak se rodí metodika k odškodňování újem na zdraví nového občanského zákoníku. *Soudce*, 2014, roč. 16, č. 1, s. 3.

⁵² Například: KRÍSTEK, Lukáš. *Nejvyšší soud nahrazuje judikaturu a obchází moc zákonodárnou i výkonnou* [online]. *jinepravo.blogspot.cz*, 29. dubna 2014 [cit. 25. listopadu 2016]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2014/04/lukas-kristek-nejvyssi-soud-nahrazuje.html>>.

⁵³ KADLUBIEC: *Vývoj právní úpravy...* s. 270.

⁵⁴ MALÍŠ, Daniel. *Nová Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví – zatím z části nehotová, ale velmi užitečná.* [online]. *epravo.cz*, 13. května 2014 [cit. 3. prosince 2016]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nova-metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-zatim-zcasti-nehotova-ale-velmi-uzitecna-94311.html>>.

⁵⁵ ŽDÁREK, Roman, TĚŠINOVÁ, Jolana, ŠKÁROVÁ, Marta a kol. *Metodika odškodňování imateriálních újem na zdraví*. Praha: C. H. Beck, 2015. s. 12.

běžných případů, přičemž její autoři nevyklučují možnost, že bude dále přizpůsobována, měněna a doplňována v závislosti na zkušenostech z praxe.⁵⁶ Takto by se mělo na Metodiku pohlížet – ne jako na neměnné závazné dogma, ale jako na „živý nástroj“, který může sloužit jako základ pro vytvoření ustálené judikatury a bude dále judikaturou rozvíjen.⁵⁷

3.3.1 Bolestné

Co se týče bolestného, zachovala Metodika stejný přístup jako ve zrušené vyhlášce, a sice přístup etiologický (zohlednění příčiny). Metodika tak v části věnující se bolestnému obsahuje tabulku, ve které v prvním sloupci klasifikuje konkrétní poškození zdraví podle jednotlivých orgánů či částí těla, ve druhém sloupci každému takovému poškození zdraví přiřazuje určitý počet bodů. Jedná se tak o nastavení proporcí mezi jednotlivými bolestivými stavy.⁵⁸

Podle původní vyhlášky byla hodnota jednoho bodu stanovena pevnou částkou ve výši 120,- Kč. Metodika NS usiluje o to, aby hodnota bodu byla vyjádřena takovým způsobem, aby poskytovaná výše odškodnění neztrácela v čase reálnou hodnotu, tedy aby byla zajištěna automatická valorizace odškodnění. Proto je nově hodnota jednoho bodu stanovena jako 1% výše průměrné hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za rok předcházející roku, v němž nárok na odškodnění vznikl.⁵⁹ Při vzniku nároku v roce 2018 činí hodnota jednoho bodu již 295,- Kč.⁶⁰

Konečná výše bolestného se pak určí tak, že se sečtou body jednotlivých položek a ty se vynásobí částkou odpovídající hodnotě bodu. Posuzující lékař hodnotí samostatně každý bolestivý stav, který je v příčinné souvislosti se škodnou událostí. Chybí-li v přehledu některé konkrétní poškození zdraví, je třeba vybrat položku, která se svou povahou a závažností nejvíce blíží příslušnému poškození.⁶¹

---

⁵⁶ Tamtéž. s. 12-14.

⁵⁷ Např.: PAVELEK, Ondřej. Náhrada nemajetkové újmy na zdraví. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2015 roč. 23, č. 2, s. 105.

⁵⁸ Nejvyšší soud. *Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění), část B: Přehled bolestí*. [online]. nsoud.cz, [cit. 3. března 2018]. Dostupné na <[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/947d380f22da4898c12582470054c5f4/\\$FILE/72908973.pdf/B%20-%20P%C5%99ehled%20bolesti%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/947d380f22da4898c12582470054c5f4/$FILE/72908973.pdf/B%20-%20P%C5%99ehled%20bolesti%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

⁵⁹ ŽDÁREK: *Metodika odškodňování...* s. 20.

⁶⁰ Český statistický úřad. *Průměrné mzdy. 4. čtvrtletí 2017*. [online]. czso.cz, 9. 3. 2018 [cit. 10. března 2018]. Dostupné na <<https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2017>>.

⁶¹ ŽDÁREK: *Metodika odškodňování...* s. 21.

Smyslem náhrady za bolest má být dle autorů Metodiky nejen odškodnění samotného bolestivého stavu, ale i odškodnění určité míry nepohodlí, stresu či obtíží spojených s utrpenou zdravotní újmou (psychická bolest), a to v rozsahu, v němž tyto stavy z povahy věci doprovázejí bolest u daného typu poškození zdraví. Teprve obtíže, které jsou excesivní a překračují obvyklou zátěž pro poškozeného, se patří odčinit jako tzv. další nemajetkové újmy, a k tomu by mělo docházet jen výjimečně (kategorie zbytková).⁶²

Tato představa tvůrců Metodiky NS by ale ve svém důsledku mohla znamenat, že výsledné částky budou nepřiměřeně nízké. Jedná se opět o problematiku obsahového chápání nároku na bolestné a vedle toho nároku na náhradu tzv. dalších nemajetkových újem. Je nutné zabývat se tím, které duševní útrapy či psychické újmy (psychická bolest) lze u daného typu ublížení na zdraví považovat za tak běžné, že vystačíme s tím, aby byly odčiněny v rámci náhrady za bolestné, které naopak budou odůvodňovat navýšení základní částky bolestného, jak to samotná Metodika připouští, a které budou považovány za hodny zvláštního odčinění prostřednictvím tzv. dalších nemajetkových újem, tedy v kategorii zcela mimo působnost Metodiky.

Není mým cílem učinit v této věci jasný závěr. Přesto se přikláním k takovému řešení, kdy jako bolestné by měla být odčiněna maximálně běžná míra bolesti psychické, která je v daném případě úzce navázána na bolest fyzickou, např. určitá míra nepohodlí související s pobytem ve zdravotnickém zařízení. Jiné psychické bolesti a duševní útrapy (například obava ze ztráty života, deprese související se šokem, ke kterému došlo při škodné události a podobně) by měly být odčiněny zvlášť dle nároku na náhradu tzv. dalších nemajetkových újem.⁶³ Podstatným zůstává, aby hodnotící subjekt vždy přihlédl ke všem okolnostem daného případu a tyto pak řádně promítnul do konečné výše odškodnění. Konečná částka musí být v kontextu všech dílčích nároků přiměřená.

Metodika NS připouští navyšování bolestného z důvodu komplikovanosti léčby. Jedná se o navýšení od 5% až do 20% v závislosti na tom, zda se jedná o komplikaci lehkou, středně závažnou, závažnou či těžkou. Zvýšení bolestného dále dle Metodiky odůvodňují například i výjimečné okolnosti jmenované v ustanovení

---

⁶² Tamtéž.

⁶³ BEZOUŠKA: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo...* s. 1711.

§ 2957 OZ (úmyslné jednání škůdce, jednání ze zavrženíhodné pohnutky, obava ze ztráty života na straně poškozeného atd.)⁶⁴

Hlavní otázkou do budoucna zůstává, zda právě etiologický přístup k nahrazování bolesti je vhodný a spravedlivý. K odpovídajícímu nastavení proporcí mezi jednotlivými poraněními měly sloužit především doporučení odborných lékařských společností, jejich názory se však ohledně jednotlivých položek velmi často razantně lišily a výsledný stav je pak určitým kompromisem mezi zrušenou vyhláškou a doporučením odborníků. Z toho vyplývá, že dané nastavení proporcí není něčím, co by bylo všeobecně akceptováno a dostatečně objektivně odráželo reálnou míru bolesti.⁶⁵

Vzhledem k tomu, že Metodika má pouze doporučující charakter, je také nutné připustit, že znalec může navrhnout i jiné bodové ohodnocení, pokud řádně odůvodní, proč jsou v konkrétním případě dané proporce nastaveny neadekvátně. S tím se pak bude muset vypořádat i soud.⁶⁶

Etiologický přístup dále příliš nevyhovuje z hlediska posouzení specifických okolností konkrétního případu, protože vůbec nepočítá s kritériem intenzity a různé délky bolesti. Dále nezohledňuje fakt, že různí lidé vnímají stejné poranění různým způsobem a pociťují různou míru a délku trvání bolesti. S těmito kritérii by bylo vhodné se vypořádat, neboť jejich zohledněním by mohla být lépe naplněna zákonná dikce plného nahrazení vytrpěné bolesti § 2958 OZ.⁶⁷ Může se tak stát, že v části týkající se výpočtu bolestného nebude z uvedených důvodů Metodika minimálně pro účely rozhodování soudce funkční.⁶⁸ K problematickým aspektům Metodiky se stejně tak vyjádřil i ÚS.⁶⁹

---

⁶⁴ ŽDÁREK: *Metodika odškodňování...* s. 22.

⁶⁵ KADLUBIEC: *Vývoj právní úpravy...* s. 271.

⁶⁶ ŽDÁREK: *Metodika odškodňování...* s. 22-23.

⁶⁷ CHMEL, Jan. *Návrat bodování újmy na zdraví: Úvahy nad Metodikou Nejvyššího soudu* [online]. *pravniprostor.cz*, 12. května 2014 [cit. 4. ledna 2018]. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/navrat-bodovani-ujmy-na-zdravi-uvahy-nad-metodikou-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi>>.

⁶⁸ KADLUBIEC: *Vývoj právní úpravy...* s. 271.

⁶⁹ „...z hlediska ochrany ústavnosti může být problematické i omezené bodové hodnocení podle metodiky Nejvyššího soudu, neboť při odčinění újmy pojmově nelze rozhodovat na základě určitých tabulkově předvídaných bodových počtů, ale výhradně vycházet z dokazování a s náležitým zřetelem k okolnostem konkrétní věci, což dal ostatně jasně najevo i zákonodárce v nové úpravě.“ (Nález ÚS sp. zn. IV. ÚS 3122/15, ze dne 16. 2. 2016)

3.3.2 Ztížení společenského uplatnění

Na rozdíl od bolestného, u náhrady za ZSU Metodika NS zavádí zcela nový systém pro výpočet. Metodika zde opouští původní etiologický přístup, který příliš neumožňoval zohlednit individuální okolnosti případu, ani skutečné dopady daného poškození zdraví do dalšího zapojení člověka ve společenském životě. Nový systém má odstranit i některé další nedostatky zrušené odškodňovací vyhlášky, jako byly například problémy s kumulací některých položek vyhlášky, a dále pak kritizovaná praxe mimořádného zvyšování náhrady rozhodnutím soudu v souladu s § 7 odst. 3 vyhlášky.⁷⁰

Nově se východiskem pro posouzení ZSU stala Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví, vypracovaná Světovou zdravotnickou organizací, jakožto celosvětově uznávaná systematika trvalých zdravotních újem. Pro účely určení náhrady za trvalé zdravotní následky má být využíváno zejména komponent *Aktivity a participace*. Dále se při posuzování zdravotního stavu využívá i ohodnocení podle dalších komponent: *Tělesné funkce*, *Tělesné struktury*, a jsou-li poškozeným využívány různé produkty a technologie (tzv. facilitátory), pak se využívají i komponenty *Faktory prostředí*.⁷¹

Podstatou nového systému je procentní vyjádření ztráty životních příležitostí (lepší budoucnosti) pro jednotlivé položky v devíti základních oblastech společenského zapojení, kterými jsou:

1. učení se a aplikace znalostí,
2. všeobecné úkoly a požadavky,
3. komunikace,
4. pohyblivost,
5. péče o sebe,
6. život v domácnosti,
7. mezilidská jednání a vztahy,
8. hlavní oblasti života,
9. život komunitní, sociální a občanský.⁷²

⁷⁰ VOJTEK: Jak se rodí metodika... s. 4.

⁷¹ ŽDÁREK: *Metodika odškodňování*... s. 30.

⁷² Nejvyšší soud. *Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění)*, část C: *Aktivity a participace* [online]. nsoud.cz, [cit. 3. března 2018]. Dostupné na <[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/947d380f22da4898c12582470054c5f4/\\$FILE/C%20-%20Aktivity%20a%20participace%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/947d380f22da4898c12582470054c5f4/$FILE/C%20-%20Aktivity%20a%20participace%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

Při určení stupně omezení v dané oblasti se vždy přihlíží k osobním poměrům poškozeného tak, aby bylo zohledněno zhoršení oproti předchozímu stavu. Výsledné procentní omezení poškozeného se pak určí jako vážený průměr obtíží v jednotlivých devíti kapitolách komponent Aktivita a Participace. Každé oblasti, a v rámci ní i každé jednotlivé položce, je pro zatím přidělena stejná váha.⁷³

Takový systém vyžaduje určení výchozí částky, která by představovala náhradu pro případ úplného 100% vyřazení člověka ze společenského uplatnění, tedy pomyslnou hodnotu zmařeného, ale neskončeného, lidského života, kdy člověk ztrácí uplatnění ve všech 9 sférách společenského zapojení. Výsledná částka se stanoví na základě vynásobení celkového procenta obtíží tzv. výchozí rámcovou částkou, přičemž ta je představována 400násobkem průměrné měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za kalendářní rok předcházející roku, v němž se ustálil zdravotní stav poškozeného, tj. kdy je možno přistoupit k vyčíslení náhrady.⁷⁴ V roce 2018 jde přibližně o částku 11 800 000 Kč.⁷⁵

V rámci komponenty Aktivita a Participace se stav poškozeného hodnotí ve dvou kategoriích – *Kapacita* a *Výkon*. Z hlediska *kapacity* (aktivity) se hodnotí schopnost člověka provádět určitý úkon bez použití speciálních pomůcek a bez závislosti na prostředí. Co se týče *výkonu* (participace), hodnotí se schopnost zapojení se člověka do různých životních situací s využitím obecně dostupných pomůcek (protézy, invalidní vozíky, brýle, sluchadla, hůl, berle, ortopedické pomůcky atd.) a faktorů prostředí (produkty a technologie, služby, systémy, podpora a vztahy). Pro účely výpočtu náhrady za ZSU se stupeň obtíží v obou kategoriích zprůměruje.⁷⁶

Zatímco v případě bolestného má lékařský posudek i nadále zpravidla zpracovávat ošetřující lékař, hodnocení ZSU má příslušet výhradně znalcům. V rámci znaleckého oboru zdravotnictví bylo Ministerstvem spravedlnosti ustanoveno nové odvětví speciálně pro stanovení nemajetkové újmy.⁷⁷ Podstatným okamžikem pro určování náhrady za ZSU je ustálení zdravotního stavu, tedy okamžik, kdy nárok na

---

⁷³ Nejvyšší soud. *Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění), část D: Technická část* [online]. nsoud.cz, [cit. 3. března 2018]. Dostupné na <[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/947d380f22da4898c12582470054c5f4/\\$FILE/59852789.pdf/D.%20Technick%C3%A11%20%C4%8D%C3%A11st.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/947d380f22da4898c12582470054c5f4/$FILE/59852789.pdf/D.%20Technick%C3%A11%20%C4%8D%C3%A11st.pdf)>.

⁷⁴ VOJTEK: Jak se rodí metodika... s. 5-6.

⁷⁵ Český statistický úřad. *Průměrné mzdy. 4. čtvrtletí 2017*. [online]. czso.cz, 9. 3. 2018 [cit. 10. března 2018]. Dostupné na <<https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2017>>.

⁷⁶ ŽDÁREK: *Metodika odškodňování*... s. 33-35.

⁷⁷ SOKOL, Miloš, VOREL, František a kol. *Odškodnění bolesti a trvalých následků u pracovních a nepracovních úrazů*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 25.

náhradu vzniká, a od kterého se také počítá promlčecí lhůta. V zavedené praxi se zpravidla počítá s odstupem jednoho roku od vzniku újmy na zdraví, ale někteří rehabilitační odborníci zmiňují i dobu delší.⁷⁸

Konečná zjištěná částka náhrady za ZSU může být na základě ohodnocení zvláštností jednotlivého případu soudně modifikována v řádu desítek procent, maximálně však do celkového dvojnásobku (tento limit má zamezit subjektivismu a libovůli a přispět ke sjednocení soudní praxe). Ke zvýšení či snížení základní částky může dojít v důsledku hodnocení výjimečných okolností na straně poškozeného: věk, výjimečné zapojení do společenských aktivit; ale i na straně škůdce: zejména důvody jmenované v § 2957 OZ.⁷⁹

Obecně lze nově nastavený systém pro výpočet náhrady za ZSU vnímat jako krok správným směrem, neboť nově nastavená pravidla umožňují poměrně dobře stanovit výslednou částku na základě posouzení faktických dopadů pro život poškozeného. Přesto se i v této oblasti lze setkat s některými problematickými aspekty.⁸⁰

Například výše zmiňovaná možnost modifikace na základě věku či výjimečného společenského zapojení je diskutabilní. Ne vždy znamená ztráta životních příležitostí pro mladého člověka větší újmu než pro člověka staršího. Stejně tak není nikde řečeno, že člověk, který před poškozením zdraví nebyl příliš společensky aktivní, neplánoval změnu životního stylu, což mu po úrazu již není umožněno. Vzhledem k tomu, že je ale systém nastaven především s cílem hodnotit okolnosti každého jednotlivého případu, je třeba i tato kritéria pro zvýšení/snížení základní částky brát jako obecná s možností odklonit se od nich v odůvodněných případech. Proto vnímám systém modifikací obecně za dobře nastavený.

Naproti tomu za jednoznačný nedostatek lze pokládat nastavení stejné váhy pro každou z 9 kapitol společenského zapojení a v rámci nich pro každou jednotlivou doménu. NS zde zvolil nejjednodušší možnou variantu, která se ale zároveň jeví jako ta nejméně vhodná a jednoduše neodpovídající běžné realitě. Zároveň si zde NS protiřečí, neboť na jedné straně hovoří ve vztahu ke stanovení konečného

---

⁷⁸ VOJTEK: Jak se rodí metodika... s. 4.

⁷⁹ ŽDÁREK: *Metodika odškodňování*... s. 44-45.

⁸⁰ KADLUBIEC: *Vývoj právní úpravy*... s. 272.

procentního omezení o „váženém průměru“, na druhou stranu při nastavení stejné váhy pro všechny položky ve výsledku užíváme průměr aritmetický.⁸¹

Některá omezení jsou objektivně pro člověka vnímána mnohem intenzivněji než jiná. Člověk se pravděpodobně snáze vyrovná s tím, že se není schopen zapojit do všech sportovních aktivit, než s tím, že není schopen sám uspokojovat své základní životní potřeby (např. osobní hygiena). Proto by do budoucna měly být nastaveny váhy mezi jednotlivými kapitolami a stejně tak i mezi jednotlivými položkami tak, aby byla objektivně zohledněna vážnost některých omezení před jinými.

---

⁸¹ MALIŠ, Daniel. *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví podruhé – publikován dosud neveřejný algoritmus*. [online]. epravo.cz, 14. dubna 2015 [cit. 3. prosince 2016]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-podruhe-publikovan-dosud-neverejny-algoritmus-97569.html>>.

4 Nároky sekundárních obětí

Život každého člověka je spojen s navazováním a rozvíjením vztahů s ostatními jedinci. Přitom nejvýznamněji bývají přirozeně vnímány vztahy v rámci rodiny, jako vztahy specifické, vyznačující se velmi úzkými citovými vazbami, svou intenzitou a trvalostí; jsou jimi především vztahy mezi manžely, mezi rodiči a dětmi, mezi sourozenci. Psychická stabilita lidí a stabilita rodin spolu úzce souvisejí a navzájem se podmiňují.⁸²

Jestliže dojde ke způsobení vážné újmy na zdraví či na životě na straně někoho s našich nejbližších, často tuto újmu vnímáme a prožíváme stejně nebo i intenzivněji než újmu vlastní a jsme takovou událostí významně ovlivněni. Proto je na místě existence právního mechanismu umožňujícího odškodnění osob, které jsou zde v postavení tzv. *sekundární oběti*, ve vztahu ke které hovoříme o nahrazování tzv. *reflexní (odvozené) újmy*.⁸³

OZ pamatuje na sekundární oběti na několika místech. Jedná se o obecný § 2971, na základě kterého je každé osobě, která důvodně pociťuje nemajetkovou újmu způsobenou primární oběti jako vlastní neštěstí, umožněno domáhat se náhrady této újmy, jako újmy reflexní, to však pouze za výjimečných okolností (škůdce porušil z hrubé nedbalosti důležitou povinnost, způsobil újmu úmyslně, ze zvlášť zavrženíhodné pohnutky apod.). Hlavní pozornost však bude dále věnována především § 2959 OZ, který lze ve vztahu k § 2971 OZ chápat jako speciální, a to v několika ohledech. Jednak se ustanovení vztahuje pouze na případy, kdy je primární oběť usmrcena nebo kdy je jí způsobena těžká újma na zdraví (x § 2971 OZ: jakákoli nemajetková újma), dále ustanovení pamatuje pouze na úzkou skupinu osob jako osob aktivně legitimovaných (pouze osoby blízké). Výslovně je zde zakotven požadavek na peněžitou náhradu.

Inspiraci pro stávající právní úpravu lze vidět v čl. 10:301 odst. 1 PETL, který stanoví, že: „*Nemajetková újma může být vymáhána též osobami majícími blízký vztah k poškozenému, který utrpěl smrtelnou nebo velmi vážnou nesmrtelnou újmu.*“ Právní úprava v OZ reaguje i na doporučení Komise ministrů Rady Evropy přijaté dne 14. 3. 1975, které je prvním autoritativním pokusem o harmonizaci této právní

---

⁸² VYMĚTAL, Jan. *Základy lékařské psychologie*. Praha: Psychoanalytické nakladatelství J. Kocourek, 1994, s. 42.

⁸³ BEZOUŠKA: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo...* s. 1718.

oblasti v Evropě, a ve kterém se objevují zásady pro sblížení pravidel odškodnění za újmu na zdraví nebo při usmrcení.⁸⁴

4.1 Náhrada při usmrcení člověka

4.1.1 Vývoj právní úpravy

Jestliže dojde neoprávněně k usmrcení člověka, nelze pro takový případ uplatnit nároky z porušení práva na život, neboť ten spolu se smrtí primární oběti jako nositele tohoto práva zaniká.⁸⁵ V takových případech mohou své nároky na nemajetkovou újmu způsobenou smrtí blízké osoby uplatnit některé osoby pozůstalé.

Tento nárok vychází primárně z judikatury Nejvyššího i Ústavního soudu, které dovodily, že usmrcení člena rodiny je neoprávněným zásahem do soukromého a rodinného života ostatních členů rodiny. Právo na soukromí totiž zahrnuje i právo fyzické osoby vytvořit a udržovat vztahy s jinými lidskými bytostmi, zejména v citové oblasti, aby tak fyzická osoba mohla rozvíjet a naplňovat vlastní osobnost. Porušením práva na život některé z blízkých osob může dojít k neoprávněnému zásahu do práva na soukromí druhé z nich.⁸⁶

Proto bylo již za účinnosti OZ 1964 možné uplatnit nárok na finanční náhradu za újmu při usmrcení osoby blízké na základě žaloby na ochranu osobnosti (§ 13 odst. 2 OZ 1964). V roce 2004 pak na ustálenou judikaturu reagoval zákonodárce, když výslovně zakotvil pro některé osoby nárok na jednorázové odškodnění při škodě vzniklé usmrcením osoby blízké v § 444 odst. 3 OZ 1964,⁸⁷ ostatní osoby se svého nároku mohly i nadále domáhat přes ochranu osobnosti.⁸⁸

Vzhledem k takto paušálnímu stanovení částek bylo soudní praxí dovozeno, že pokud jednorázové odškodnění není v daném případě dostatečnou satisfakcí za vzniklou újmu, je možné domáhat se jejího navýšení i nadále prostřednictvím žaloby na ochranu osobnosti.⁸⁹ K navyšování náhrad však docházelo pouze v případech mimořádných z hlediska závažnosti vzniklé nemajetkové újmy či okolností, za nichž

---

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ RYŠKA, Michal. Odškodnění sekundárních obětí dle § 2959 ObčZ. *Právní rozhledy*, 2016, roč. 24, č. 1, s. 381.

⁸⁶ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. 1. 1998, sp. zn. 23 C 52/96; Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2005, sp. zn. 30 Cdo 1678/2004; Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2002, sp. zn. IV. ÚS 315/01

⁸⁷ Manželé, děti, rodiče a další blízké osoby ze společné domácnosti 240 000,- Kč, sourozenci 175 000,- Kč, rodič dosud nenarozeného dítěte 85 000,- Kč.

⁸⁸ RYŠKA: Odškodnění sekundárních obětí... s. 381.

⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2011, sp. zn. 30 Cdo 1577/2009

k porušení práva došlo. V konečném důsledku bylo možné výjimečně získat i částky ve výši 1-3 miliony korun.⁹⁰

Jestliže náhrada tohoto typu nemajetkové újmy má náležet za skutečně vytrpěné duševní útrapy způsobené pozůstalé osobě, je třeba připustit, že nastavit pro tyto případy paušální částky nebylo vhodným řešením, neboť často neodpovídalo principu spravedlnosti. K přiznání paušální částky stačilo pouhé prokázání příbuzenského vztahu, nezáleželo přitom na tom, zda spolu osoby byly ve styku, měly skutečně blízký vztah, žily ve společné domácnosti, zda například manželé žili v harmonickém vztahu či zda byli v rozvodové fázi apod.⁹¹

Z těchto důvodů, stejně jako byla ve vztahu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví zrušena odškodňovací vyhláška, byly i takto stanovené paušály za smrt blízké osoby zrušeny a i zde bylo dle důvodové zprávy snahou vytvořit právní úpravu, která by odrážela princip spravedlnosti.

4.1.2 Současná právní úprava dle OZ

S účinností OZ byly paušální částky za smrt blízké osoby stanovené v § 444 odst. 3 OZ 1964 zrušeny. Nově se mohou pozůstalé osoby domáhat náhrady při usmrcení osoby jim blízké na základě nároku zakotveného v § 2959 OZ.

Výše peněžité náhrady má dle tohoto ustanovení odpovídat *plné náhradě* způsobených *duševních útrap*, a pokud nelze výši takto stanovit, má být přihlédnuto k *zásadám slušnosti*. Zde nutno s odkazem na již uvedené v kapitole 3.1 znovu poukázat na to, že kritérium slušnosti zde nemůže sloužit pouze jako kritérium subsidiární, naopak je nutné jej provázat s kritériem plného vyvážení újmy a uplatnit jej vždy. Kritérium slušnosti by přitom mělo představovat například požadavek na ohleduplnost vůči oběti, toleranci k jejímu utrpení a akceptaci možného navýšení výše náhrady, pokud to individuální okolnosti případu odůvodňují.⁹²

Lze vést diskuzi o tom, co představují v tomto ustanovení jmenované *duševní útrapy*, které mají být odčiněny. Duševní utrpení jedince se může projevit buď jako *čistá duševní újma* (smutek, žal), která se zpravidla neprojeví žádnými fyzickými symptomy, nebo se může rozvinout až do *psychického onemocnění* (např. posttraumatická stresová porucha). Je otázkou, zda duševní útrapy dle § 2959 OZ

⁹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2009, sp. zn. 30 Cdo 5188/2007; Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 5. 2013, sp. zn. 1 Co 366/2012

⁹¹ DOUBEK: Odškodnění újmy na zdraví v českém právu... s. 810.

⁹² BEZOUŠKA: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo*... s. 1721.

zahrnují pouze čistou duševní újmu (užší pojetí) nebo i psychická onemocnění (širší pojetí).⁹³

Přikláním se shodně jako autoři citovaného komentáře k užšímu pojetí, tzn., že případy duševním útrap, které se rozvinou až do psychického onemocnění, by již neměly být zahrnuty pod ustanovení § 2959 OZ a je třeba je odčinit jako samostatnou újmu na zdraví dle § 2958 OZ. Zde i přes to, že následek u sekundární oběti je až následkem újmy primárního poškozeného, nelze vyloučit příčinnou souvislost jako předpoklad odpovědnosti dle § 2910 OZ, neboť zde došlo k přímému zásahu do absolutního práva tím, že je sekundární oběť v důsledku jednání škůdce nucena prožívat psychickou bolest (v podstatě už se tedy nenachází pouze v postavení sekundární oběti). Toto řešení je odůvodněno i z hlediska srovnání se zahraničními právními úpravami. Užší pojetí odpovídá i rakouské a německé koncepci, jejíž § 823 BGB byl vzorem i pro § 2910 OZ.⁹⁴

4.1.3 Aktuální rozhodnutí NS – relevantní kritéria

Již za předchozí právní úpravy, v souvislosti s navyšováním paušálně stanovených částek za usmrcení blízké osoby prostřednictvím žaloby na ochranu osobnosti, byla postupně judikaturou NS a ÚS formulována a zkompileována některá relevantní hlediska/kritéria, která odůvodňují zvýšení či naopak snížení základní částky.⁹⁵

Nyní je k dispozici, již v souvislosti s novou právní úpravou, rozhodnutí NS (dále v této kapitole jen jako „**aktuální rozhodnutí**“)⁹⁶, které je považováno za velice významné, neboť se v něm NS poprvé pokusil vytyčit zásady a kritéria, podle kterých by soudy měly postupovat a ke kterým by měly přihlížet, jestliže rozhodují o nároku na náhradu při usmrcení dle § 2959 OZ, a vyjádřil se i k dalším důležitým otázkám a pojmům s tím souvisejícím.

Aktuální rozhodnutí NS se týká případu řešeného v trestním řízení, kde v důsledku autonehody zemřela řidička jednoho z vozidel, ta přitom byla matkou samoživitelkou nezletilé dcery, která byla v autě v době nehody přítomna. Nehodu zavinil řidič druhého vozidla, který se v daném okamžiku zachoval nezodpovědně, překračoval povolenou rychlost a předjížděl na úseku, kde to bylo dopravní značkou

---

⁹³ Tamtéž. s. 1718.

⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 6. 2014, sp. zn. 30 Cdo 2535/2013, Nález Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 2844/14

⁹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. 4 Tdo 1402/2015

zakázáno. Náhrady dle § 2959 OZ se zde domáhala nezletilá dcera, dále matka a bratr usmrcené. NS se na základě dovolání žalovaného vyjadřoval k několika dovolacím důvodům, přičemž dovolací důvod, kterým se žalovaný bránil proti výši přiznaných částek za nemajetkovou újmu způsobenou žalobcům (dcera 4,5 miliony Kč, matka 2 miliony, bratr 1 milion Kč), zhodnotil jako důvodný.

NS v aktuálním rozhodnutí dle mého názoru velmi dobře a srozumitelně vymezil obsah nároku dle § 2959 OZ ve vztahu k nárokům dalším. NS vyčetl soudům nižší instance, že při rozhodování o výši finanční náhrady beze sporu přihlížely i k finančnímu zabezpečení poškozených do budoucna, a k nákladům, které bude nutno vynaložit na výchovu a výživu nezletilé dcery. Přitom náhrada za duševní útrapy slouží pouze k jednorázovému odčinění duševního strádání poškozených plynoucího z jejich rodinného a sociálního vztahu a jejím prostřednictvím již nemohou být nahrazovány nároky poškozených majetkové povahy. Daný nárok nelze zaměňovat s reparací ztráty v majetkové sféře v podobě například peněžitého důchodu dle § 2966 OZ.

Dále NS v aktuálním rozhodnutí zdůraznil, že při rozhodování o tomto nároku je třeba navázat na předchozí judikaturu, která je i nadále použitelná, co do relevantních kritérií pro výši finančního odškodnění. Soudy nižší instance se zde výrazně odklonily od dosavadní judikatury, když přiznaly poškozeným mnohonásobně vyšší částky, než bylo zvykem, aniž by toto své rozhodnutí relevantně zdůvodnily. NS má za to, že zájmem zákonodárce bylo sice odstranění paušálně stanovených náhrad, nikoli ovšem zpochybnění dosavadní rozhodovací činnosti soudů. Proto nová právní úprava nemá vést k přesvědčení, že mají být nyní přiznávány částky několikanásobně vyšší, dokonce zcela nelimitované.

V neposlední řadě se NS v aktuálním rozhodnutí přihlásil k již dříve zkompilevaným kritériím, ke kterým má být při určování výše finanční náhrady přihlíženo, s tím, že tato kritéria vhodně upravil, a upřesnil, že kritéria je třeba hodnotit z pozice průměrného člověka. Existence určitých objektivizačních kritérií je zde dle mého názoru nezbytná, neboť pouze tak lze zabránit nerovnostem v obdobných případech. Určitá míra objektivizace přitom nevylučuje, aby byla výše náhrady přizpůsobena konkrétním, individuálním okolnostem případu.⁹⁷

---

⁹⁷ BEZOUŠKA: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo...* s. 1721.

Jak bylo shrnuto v aktuálním rozhodnutí NS, na straně poškozeného má být přihlíženo zejména k těmto okolnostem:

a) Intenzita vztahu. Tento požadavek vyplývá ze samotného smyslu zadostiučinění, které má být poskytnuto z důvodu skutečného duševního utrpení na straně sekundární oběti. Pokud například podal manžel návrh na rozvod manželství, je to zpravidla důvod k odmítnutí náhrady.⁹⁸ Lze také poukázat na případ, kdy byla náhrada odmítnuta dceři, která s matkou dlouhodobě nežila ve společné domácnosti, a ta tak byla odkázána na pečovatelskou službu.⁹⁹

b) Věk. Věk je třeba zkoumat na straně primární i sekundární oběti. Je zde předpoklad, že újma je vnímána nejbolestivěji v případě ztráty dítěte nízkého věku. Vztahy mezi rodiči a dítětem v útlém věku jsou velmi intenzivní. Proto ztratí-li rodiče své třeba i jediné dítě, je to důvod pro zvýšení náhrady.¹⁰⁰ Stejně tak, pokud nezletilé dítě ztratí své rodiče, ztrácí i svou životní oporu a jeho život je významně poznamenán.

c) Hmotná/Existenční závislost na usmrceném. Dříve vyslovené kritérium hmotné závislosti NS v aktuálním rozhodnutí upřesnil na kritérium závislosti existenční (poškozený ztrácí nejen někoho, kdo mu poskytuje finanční podporu, ale i komplexní péči, podporu a ochranu), a to s ohledem na již výše řečené, a sice že dle § 2959 OZ jsou odčiňovány pouze duševní útrapy a otázka hmotného zabezpečení zde nemá své místo (má být řešena dle § 2966 OZ). Bylo by možné uvažovat o úplném vypuštění tohoto kritéria, neboť jej lze podřadit již pod kritérium intenzity vztahu.¹⁰¹

d) Jiná satisfakce. Určitým zmírněním duševního strádání pozůstalých může být skutečnost, že je škůdce odsouzen v trestním řízení.¹⁰² Dále může hrát roli omluva či projev lítosti.

Na straně škůdce je třeba přihlídnout k následujícímu:

a) Postoj žalovaného. Je zřejmé, že vstřícné chování, omluva či projevená lítost škůdce může zmírnit dopady nemajetkové újmy, naopak jeho lhostejnost, arogance či vyjádřená bezcitnost ji může ještě prohloubit. NS v aktuálním rozhodnutí

---

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2000, sp. zn. II ÚS 517/99

¹⁰⁰ Např. Nález Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. I ÚS 2844/14

¹⁰¹ RYŠKA: Odškodnění sekundárních obětí... s. 383.

¹⁰² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. 30 Cdo 4312/2011

zdůraznil, že popírání viny nelze bez dalšího hodnotit jako jednání, které zvyšuje utrpení poškozeného, ale jako neutrální a legitimní výkon jeho práva na obhajobu.

b) Dopad událostí do sféry škůdce. Toto kritérium souvisí s kritériem jiné satisfakce, ale v podstatě lze pochybovat o jeho významu. Určující by měl být dopad do sféry pozůstalých, nikoli do sféry škůdce.¹⁰³ V některých rozhodnutích bylo přihlédnuto například i k tomu, že škůdci byla v souvislosti s autonehodou způsobena vlastní újma na zdraví¹⁰⁴.

c) Majetkové poměry škůdce. Tento požadavek dříve vyslovil ÚS s tím, že je nutné k této skutečnosti přihlížet, aby byla dána možnost reálného uspokojení nároku. Je však zřejmé, že takové kritérium nemá oporu v zákoně a je v rozporu se základními funkcemi tohoto typu náhrady, kterými je poskytnutí satisfakce pozůstalým, popřípadě také preventivně-sankční působení vůči škůdci.¹⁰⁵ Proto je výstižnější přístup, který v aktuálním rozhodnutí zaujal NS, když uvedl, že tento prvek je nutno vnímat pouze ve smyslu jakési moderace vedené zájmem na tom, aby zásadně nedošlo k majetkové likvidaci škůdce, a aby výše náhrady odpovídala principu proporcionality, a má k němu být přihlíženo spíše jen výjimečně.

d) Míra zavinění škůdce/spoluzavinění usmrcené osoby. Co se týče zavinění ze strany škůdce – NS chápe prvek nedbalosti jako kritérium neutrální, úmyslné zavinění naopak jako okolnost odůvodňující navýšení náhrady. Ke spoluzavinění osoby je třeba za současné právní úpravy přihlížet s ohledem na § 2918 OZ.

Výčet uvedených kritérií nelze brát jako vyčerpávající. Sám NS v aktuálním rozhodnutí přihlédl nad rámec uvedeného i ke skutečnosti, že nezletilá dcera byla při události přítomna a viděla svou matku umírat. Další okolností, kterou by bylo třeba zohlednit, by mohl být například zvlášť traumatizující způsob usmrcení blízkého, nebo prostředky, jakými bylo duševní utrpení vyvoláno.¹⁰⁶

Kromě toho, že NS v aktuálním rozhodnutí uvedl výčet konkrétních kritérií, ke kterým má být přihlíženo, vyslovil také názor ohledně výchozí částky výše náhrady. Ta by se dle jeho doporučení měla pohybovat mezi 240 000 – 500 000,- Kč pro skupinu nejbližší spjatých osob, přičemž takto stanovené rozpětí má odpovídat případům, kde nejsou naplněna zpřísňující či zmírňující kritéria. Takové základní rozpětí může být odůvodněno návazností na dosavadní přístup v obdobných

¹⁰³ RYŠKA: Odškodnění sekundárních obětí... s. 383.

¹⁰⁴ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 1. 2009, sp. zn. 1 Co 301/2008

¹⁰⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I ÚS 1586/2009

¹⁰⁶ BEZOUŠKA: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo...* s. 1722.

případech (dříve stanovená paušální částka 240 000,- Kč), s tím, že reaguje i na vývoj, který v oblasti náhrady za nemajetkovou újmu na životě a zdraví nastal, a to s přihlédnutím k tomu, v jakém poměru byla navýšena například hodnota jednoho bodu dle Metodiky oproti původní vyhlášce, stejně tak i s přihlédnutím k částkám, které jsou v obdobných případech přiznávány v jiných evropských státech. K obdobnému názoru ohledně výše základní částky se přiklání i odborné publikace.¹⁰⁷

NS jednoznačně odmítl postup soudů nižších instancí, kdy tyto při rozhodování o výši finanční náhrady vycházely z Metodiky k § 2958 OZ, resp. z částky 10 milionů Kč jako hodnoty lidského života. Takový postup je podle NS zcela nesprávný, neboť zde není předmětem náhrady hodnota života usmrceného, nýbrž újma vzniklá u sekundární oběti. Je tedy nezbytné rozlišovat mezi aplikací § 2958 OZ, který se váže na primární poškozené, a § 2959 OZ, jehož účelem je odškodnit sekundární poškozené. Stejně tak nelze vycházet ani z jiných teorií, které operují s hodnotou lidského života (např. tzv. hodnota statistického života, která vychází z ochoty lidí za život a zdraví platit formou pojištění, zajištění bezpečnostních prvků atd.).¹⁰⁸

Pokud NS v závěru aktuálního rozhodnutí uvažoval o konkrétní částce, která by měla náležet nezletilé dceři usmrcené, vzal přitom v úvahu všechna uvedená kritéria a zhodnotil, že na straně oběti (dcery) jsou dány takové okolnosti, které výrazně umocňují její duševní strádání – vztah mezi matkou a dcerou jako vztah nejbližší, věk pouze 7 let, s otcem se nestýká, navíc byla sama přítomna dopravní nehodě. Na straně škůdce naopak nebyly shledány žádné okolnosti, které by vybočovaly z běžných případů. Proto NS vycházel z horní hranice základního rozpětí, tedy z částky 500 000,- Kč, kterou dále z důvodu mimořádných okolností navyšoval a nakonec přiznal v tomto případě nezletilé dceři částku 700 000,- Kč.

Je zřejmé, že snahou NS je zamezit přiznávání neadekvátně vysokých náhrad. Přesto výsledná částka, ke které v tomto případě NS došel, je mnohými hodnocena jako nepřiměřeně nízká, a to právě vzhledem ke skutečnosti, že se jedná

---

¹⁰⁷ 1) ŽDÁREK: *Metodika odškodňování...* s. 52.

2) DOHNAL: *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy...* s. 234-235.

3) JANOŮŠEK, Michal. Odškodňování podle zásad slušnosti? *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 19, s. 672.

¹⁰⁸ DUŠEK, Libor. *Hodnota života a náhrada nemajetkové újmy dle NOZ* [online]. *jinepravo.cz*, 21. ledna 2014 [cit. 14. března 2017]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2014/01/nahrada-nemajetkove-ujmy-dle-noz-i.html>>.

o mimořádný případ, ve kterém lze spatřovat hned několik okolností odůvodňujících navýšení základní částky, a dále vzhledem k tomu, že i za předchozí právní úpravy nebylo neobvyklé, aby v obdobných případech soud přiznal i částky milionové.¹⁰⁹ Je zarážející, že NS v aktuálním rozhodnutí několikrát odkazuje právě na rozhodnutí ÚS, ve kterém je apelováno na užití principu proporcionality tím způsobem, aby obecné soudy porovnávaly присouzené částky v jiných případech, ale i v případech obdobných, které se týkají zásahu do jiných osobnostních práv.¹¹⁰ NS tedy princip proporcionality formálně uznává, ale prakticky jej opomíjí.¹¹¹

Závěrem lze říci, že v tomto konkrétním případě NS svá vlastní kritéria a východiska zcela vhodně neaplikoval. I přesto zde ale NS učinil významný krok, když vytvořil základní rámec pro rozhodování, ze kterého mohou vycházet jednak soudy nižší instance při svém rozhodování, jednak veřejnost například při snaze o mimosoudní vyřešení věci.

Proti rozhodnutí byla dále podána i ústavní stížnost, ve které stěžovatelé namítali zejména nepřiměřené nízkou částku, která byla přiznána, a také výrok, kterým byli se svými nároky dále odkázáni na občanskoprávní řízení. Výsledné rozhodnutí ÚS bylo očekáváno s napětím, zásadní zlom však v této věci ÚS neučinil, neboť dne 24. 10. 2017 byla stížnost zamítnuta pro její neopodstatněnost. ÚS shledal, že Nejvyšším soudem uplatněný výklad a aplikace práva, resp. vedení procesu, nepřekračuje hranice ústavnosti, a tak ÚS nepřisluší výroky NS přehodnocovat. ÚS doplnil, že stěžovatelé mají stále možnost obrátit se k ochraně svých nároků na civilní soudy a v občanském řízení soud přesvědčit o důvodnosti svých nároků.¹¹²

4.2 Náhrada při zvlášť závažném ublížení na zdraví

Za účinnosti OZ 1964 bylo právo blízkých osob na náhradu za duševní útrapy, které vznikly v důsledku zvlášť závažného ublížení na zdraví, uplatňováno prostřednictvím žaloby na ochranu osobnosti podle § 11 a násl. Nově OZ tento nárok upravuje vedle náhrady za usmrcení blízké osoby v § 2959 OZ.

---

¹⁰⁹ RYŠKA: Odškodnění sekundárních obětí... s. 386.

¹¹⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. I ÚS 2844/14

¹¹¹ MALIŠ, Daniel. *Kam kráčíš, náhrado při usmrcení osoby blízké?* [online]. epravo.cz, 30. 8. 2016 [cit. 15. března 2017]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/kam-kracis-nahrado-pri-usmrceni-osoby-blizke-102844.html>>.

¹¹² Nález Ústavního soudu ze dne 24. 10. 2017, sp. zn. III. ÚS 2043/2016

Zda se jedná o zvlášť závažné ublížení na zdraví, je třeba posoudit na straně primární oběti. Je třeba upozornit na to, že nelze tento pojem vykládat shodně s těžkou újmou na zdraví dle § 122 odst. 2 trestního zákona.¹¹³ Daný typ nároku dle OZ je institut mimořádný a má být přiznán pouze pokud jde o opravdu závažné případy, kdy ublížení na zdraví primární oběti má citelný dopad do sféry osob blízkých.¹¹⁴

Je nutno připustit, že újma sekundární oběti může být v tomto případě i větší než v případě usmrcení osoby blízké.¹¹⁵ Zejména v případech, kdy způsobené ublížení na zdraví pro osobu znamená odkázání na jiného, dochází k situaci, kdy je sekundární oběť denně ve střetu s touto realitou a z důvodu péče o těžce poškozeného rezignuje na vlastní společenský i pracovní život a taková reflexní újma musí být vnímána jako velmi intenzivní.¹¹⁶ Dle předchozí judikatury, která bude i nadále použitelná, byly v takových případech opakovaně přiznávány i částky ve výši kolem 1 milionu korun.¹¹⁷

Jako kritéria pro určení konkrétní částky finanční náhrady v těchto případech mohou zřejmě dobře sloužit kritéria vymezená NS pro případy usmrcení osoby blízké (viz podkapitola 4.1.3).¹¹⁸

---

¹¹³ RYŠKA: *Odškodnění sekundárních obětí...* s. 385.

¹¹⁴ ŽDÁREK: *Metodika odškodňování...* s. 52.

¹¹⁵ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 13. 7. 2010, sp. zn. Co 249/2006

¹¹⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 13. 5. 2015, sp. zn. 1 Co 68/2015

¹¹⁷ DOHNAL: *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy...* s. 236.

¹¹⁸ RYŠKA: *Odškodnění sekundárních obětí...* s. 386.

5 Povinné subjekty v případě dopravních nehod

Na úvod několik statistických údajů. Policie ČR v roce 2017 šetřila celkem 103 821 dopravních nehod, při nichž došlo k usmrcení 502 osob, 2339 osob bylo těžce zraněno a 24 740 osob bylo zraněno lehce.¹¹⁹ Vzhledem k těmto údajům se nezdá překvapivým, že ke sporům o náhradu nemajetkové újmy na zdraví dochází velmi často právě v souvislosti s dopravními nehodami.

Vedle náhrady škody (majetkové újmy), kterou může být typicky škoda na automobilu, mají poškození právo domáhat se i náhrady za nemajetkovou újmu na zdraví (životě).

Pátá kapitola je věnována některým specifickým, která jsou s dopravními nehodami a uplatňováním nároku na náhradu nemajetkové újmy spojena, zejména pak institutu soukromoprávní odpovědnosti provozovatele a řidiče dopravního prostředku za způsobenou újmu na zdraví a na životě a jejímu vztahu k pojištění odpovědnosti. Vzhledem k mnoha rozličným situacím, ke kterým může při dopravních nehodách dojít, nelze v rámci této práce obsáhnout problematiku kompletně. Mým cílem je upozornit na dílčí aspekty související s uplatňováním nároku u škůdce a jeho pojišťovny, zejména upozornit na to, co se s novou právní úpravou mění.

5.1 Vztah mezi odpovědností dle § 2910 a § 2927 OZ

Dle OZ může být povinnost k náhradě újmy založena na subjektivní nebo objektivní odpovědnosti. Stejně jako v OZ 1964 je východiskem subjektivní odpovědnost k náhradě újmy, tedy taková, která vznikla zaviněným jednáním škůdce (způsobení újmy se považuje za zaviněné, pokud ji osoba spáchala úmyslně nebo z nedbalosti, přičemž nedbalost je dle § 2911 presumována). Naproti tomu zná OZ i objektivní odpovědnost k náhradě újmy, která vzniká bez ohledu na zavinění.¹²⁰

Případy, kdy je škůdce povinen nahradit škodu, resp. újmu, bez ohledu na své zavinění, musí být dle § 2895 OZ zvlášť stanoveny zákonem. Jedná se o skupinu případů, na jejichž vyřešení mimo standartní režim subjektivní odpovědnosti je zájem,¹²¹ jde o „*případy, kdy někdo vykonává abnormálně nebezpečnou činnost, což je (ne zcela běžná) činnost, která ze své povahy vytváří určité pravděpodobné a významné nebezpečí škody, a to i v případě, kdy je dodržena veškerá řádná*

¹¹⁹ *Statistika nehodovosti*. [online]. policie.cz, [cit. 7. března 2018]. Dostupné na <<http://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>>.

¹²⁰ ROZEHNAL, Aleš. *Závazkové právo. Obecná část. Deliktní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, 128.

¹²¹ BEZOUŠKA: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo...* s. 1502

péče¹²². Zákon tyto případy výslovně neoznačuje jako případy objektivní odpovědnosti, ale vyjmenovává důvody, pro které se škůdce může povinnosti k náhradě zprostit, tzv. liberační důvody. Liberační důvody jsou pro jednotlivé případy různě přísně nastaveny. U některých z nich dokonce mluvíme o tzv. absolutní objektivní odpovědnosti, neboť u nich zákon nepřipouští žádný liberační důvod.¹²³

Jedním z případů, se kterými je spojováno určité mimořádné nebezpečí, a proto je odpovědnost k náhradě újmy stanovena jako objektivní, je případ provozu dopravních prostředků. Jestliže k újmě dojde v důsledku dopravní nehody, přichází vždy v úvahu objektivní odpovědnost provozovatele vozidla dle § 2927 OZ. Tím však není vyloučena subjektivní odpovědnost řidiče vozidla dle § 2910 OZ, přičemž je třeba vycházet z toho, že v mnoha případech se nemusí jednat o osobu totožnou. Ustanovení § 2927 OZ není vůči § 2910 OZ speciálním, naopak obě tyto skutkové podstaty stojí vedle sebe. Proto se tyto dva typy odpovědnosti navzájem nevylučují a mohou se vyskytovat souběžně.¹²⁴

Objektivní odpovědnost provozovatele vozidla:

Dle § 2927 OZ odpovídá objektivně *provozovatel dopravy* i *provozovatel dopravního prostředku* za škodu (resp. újmu) vyvolanou *zvláštní povahou provozu*.

S provozem dopravních prostředků je spojeno určité zvýšené riziko (časté či závažné ohrožení života, zdraví a majetku), a proto každý provozovatel, který má z provozu určitý prospěch, musí nést i odpovědnost za následky s tím spojené, a to i přes to, že často svým jednáním danou újmu nezpůsobil, nemohl ji ovlivnit, nebo jí ani nebyl přítomen (např. půjčil své vozidlo jinému řidiči). Mezi předpoklady odpovědnosti provozovatele vozidla patří pouze: (i) událost vyvolaná provozem, (ii) vznik újmy, (iii) příčinná souvislost mezi nimi.¹²⁵

OZ rozlišuje dvě skupiny objektivně odpovědných osob: a) *provozovatele dopravy* jako fyzickou nebo právnickou osobu, jejíž hlavní činností je řízení a uskutečňování silniční, železniční, vodní a vzdušné dopravy osob a nákladů, přičemž tyto osoby odpovídají za újmu způsobenou dopravními prostředky všeho druhu,

¹²² DOHNAL: *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy...* s. 19-20.

¹²³ KINDL, Milan, ROZEHNAL, Aleš. *Nový občanský zákoník. Problémy a úskalí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 192-193.

¹²⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 7. 2008, sp. zn. 25 Cdo 990/2008; Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2010, sp. zn. 32 Cdo 2875/2009

¹²⁵ KAZDA, Petr, KAZDOVÁ Karolína. *Zákon o pojištění ...* s. 50-51.

b) *provozovatele dopravního prostředku*, který odpovídá za újmu způsobenou v souvislosti s provozem taxativně jmenovaných dopravních prostředků.¹²⁶

Provozovatelem dopravního prostředku je ten, kdo má právní a současně faktickou možnost ho užívat a v běžných případech půjde o jeho vlastníka, neboť u něj předpokládáme možnost právní i fyzické dispozice s vozidlem, avšak nemusí tomu tak být vždy (např. pokud jde o koupi na základě tzv. leasingové smlouvy, vlastníkem je do určité doby leasingová společnost, přesto za provozovatele může být považován leasingový nájemce; je třeba vždy posuzovat konkrétní ujednání mezi stranami smlouvy).¹²⁷ Od 1. 1. 2015 je navíc do veřejnoprávní úpravy promítnut evidenční princip, kdy za provozovatele vozidla je považována osoba zapsaná v registru silničních vozidel (vlastník nebo jiná osoba označená za provozovatele).¹²⁸

Výjimečné pravidlo zákon upravuje pro případ, kdy je vozidlo v opravě, pak se za jeho provozovatele považuje osoba, která jej k opravě převzala (§ 2928 OZ), musí se přitom jednat o podnikatele provádějícího tyto opravy a vozidlo mu musí být svěřeno právě za tímto účelem.¹²⁹ Provozovatel nebude povinen hradit škodu ani tehdy, pokud někdo použije jeho vozidlo bez jeho vědomí nebo proti jeho vůli, nesmí však takové jednání z nedbalosti umožnit (například tím, že nechá ve vozidle klíčky), pak za škodu odpovídá solidárně s řidičem (§ 2929 OZ).¹³⁰

Provozovatel se nemůže své odpovědnosti zprostit, jestliže újma byla způsobena okolnostmi majícími původ v provozu. Za způsobení újmy okolností, která má původ v provozu, je považován případ újmy, která vznikla například selháním brzd nebo smykem automobilu na kluzkém povrchu, ale i nedostatky na straně řidiče.¹³¹ V případě, kdy újma není způsobena okolností mající původ v provozu, může se provozovatel odpovědnosti zprostit (liberovat se), prokáže-li, že újmě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí. Vyžaduje se, aby provozovatel vyvinul takovou péči, kterou v daném případě lze spravedlivě žádat po každém

¹²⁶ BEZOUŠKA: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo...* s. 1613.

¹²⁷ KOBLIHA, Ivan, ELISCHER, David a kol. *Náhrada škody podle občanského a obchodního zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praktická příručka.* Praha: Leges, 2012, s. 92.

¹²⁸ § 2 písm. b) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů; § 2 odst. 15 zákona č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů.

¹²⁹ VRAJÍK, Michal. *Judikatura Nejvyššího soudu z pohledu nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích.* ANAG, 2014, s. 674.

¹³⁰ BERAN, Tomáš. *Dopravní nehody. Právní rádce pro každého řidiče.* Brno: Computer Press, 2007, s. 76.

¹³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2006, sp. zn. 25 Cdo 638/2005

řádném provozovateli (objektivní posouzení). Újmy, které lze považovat za neodvratitelné i přes veškeré vynaložené úsilí, jsou především ty, které vznikají v důsledku působení přírodních sil (vichřice, povodeň, zemětřesení).¹³²

Subjektivní odpovědnost řidiče vozidla:

Odpovědnost samotného řidiče vozidla vyplývá z § 2910 OZ, kdy tato je především závislá na jeho zavinění; jinými slovy řidič vozidla může odpovídat za újmu jen v tom rozsahu, v jakém ji sám zavinil.¹³³ Mezi předpoklady odpovědnosti zde řadíme: (i) vznik újmy, (ii) protiprávní jednání (zejména porušení povinnosti stanovené v zákoně o provozu na pozemních komunikacích), (iii) příčinnou souvislost mezi vznikem újmy a protiprávním jednáním a (iv) zavinění.¹³⁴

Modelové případy:

Otec jako provozovatel vozidla půjčí auto svému synovi a ten z nedbalosti srazí na přechodu chodce, čímž mu způsobí újmu na zdraví.

Na tomto jednoduchém příkladu si lze ukázat, že poškozený má pro uplatnění svého nároku zpravidla několik možností. Poškozený chodec se v tomto případě může domáhat náhrady při ublížení na zdraví přímo na synovi jako na řidiči vozidla dle ustanovení § 2910, kde klíčovým pro přiznání nároku bude prokázat všechny předpoklady odpovědnosti, včetně jeho zavinění, a v rozsahu tohoto zavinění bude řidiči uložena povinnost zaplatit poškozenému finanční náhradu. Druhou možností poškozeného je uplatnit svůj nárok vůči otci jako provozovateli vozidla z titulu objektivní odpovědnosti (§ 2927 OZ), na základě které lze požadovat plnou náhradu způsobené újmy bez ohledu na zavinění. Poškozený může také žalovat oba dva (otce i syna) jako solidárně zavázané škůdce, kdy tito budou muset škodu uhradit společně a plněním jednoho z nich zanikne povinnost druhého.¹³⁵

V této souvislosti bych ještě upozornila na to, že je třeba vždy také přihlížet k § 2918 OZ a zohlednit v rámci odpovědnosti těchto subjektů i spoluzavinění poškozeného (v tomto případě chodce, pokud by například v podnapilém stavu na vozovku vstoupil nečekaně). Dle judikatury je přitom třeba přihlížet k tomu, nakolik se na škodlivém výsledku podílely jednotlivé příčiny na obou stranách. Z hlediska

¹³² BEZOUŠKA: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo...* s. 1616.

¹³³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 7. 2008, sp. zn. 25 Cdo 990/2008

¹³⁴ KAZDA, Petr, KAZDOVÁ Karolína. *Zákon o pojištění...* s. 51.

¹³⁵ BEZOUŠKA: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo...* s. 1618.

porušení právních povinností je nutné zohlednit, o jak významné povinnosti šlo, jak závažně byly porušeny a jaký měly vliv na vznik újmy.¹³⁶ V případě střetu dvou vozidel (dvou provozů) se uplatní § 2932 OZ a vypořádání mezi provozovateli se provede podle jejich účasti na vzniku újmy.

Dále si lze představit případ, kdy chodce na přechodu srazí zaměstnanec při jízdě služebním vozidlem, a tím způsobí chodci újmu na zdraví.

Objektivně odpovídá za způsobenou újmu zaměstnavatel jako provozovatel vozidla. Poškozený by měl opět na výběr, zda bude nárok uplatňovat vůči zaměstnanci dle § 2910 OZ nebo vůči zaměstnavateli dle § 2927 OZ. Zaměstnavatel by mohl vůči svému zaměstnanci následně uplatnit tzv. regresní nárok, který je ale pracovněprávními předpisy omezen do výše čtyř a půl násobku průměrného měsíčního výdělku zaměstnance.¹³⁷ Jinak by tomu bylo, kdyby šlo o tzv. černou jízdu zaměstnance, pak by se odpovědnost za způsobenou újmu přesunula na zaměstnance. V případě černých jízd je třeba vždy posuzovat míru neoprávněnosti použití vozidla zaměstnancem, jakož i míru nevědomosti provozovatele o této jízdě.¹³⁸

5.2 Vztah mezi odpovědností za újmu a pojištěním odpovědnosti

Delikt ní odpovědnost osoby dle OZ vzniká splněním zákonných předpokladů odpovědnosti. Pokud je odpovědná osoba zároveň pojištěná, hradí za ni finanční odškodnění poškozenému pojišťovna. Tím ale pojišťovna nevstupuje na místo odpovědného škůdce. Povinnost pojišťovny plnit poškozenému finanční odškodnění vyplývá ze smluvního vztahu mezi škůdcem a pojišťovnou. Na rozdíl od pojištěného škůdce, který má povinnost nahradit celou vzniklou újmu, pojišťovna poskytuje plnění jen v té výši, jak to vyplývá z pojistné smlouvy a ujednaných podmínek.¹³⁹

Pojišťovnictví je úzce spojeno s pojmem riziko, což je situace, kdy existuje možnost nepříznivé odchylky od žádoucího výsledku. Při pojištění dochází k přesunu rizika na pojistitele. Pojištění lze definovat jako „...*nástroj finanční eliminace negativních důsledků nahodilosti*“, „... *nástroj, pomocí kterého dochází k přesunu*

¹³⁶ VOJTEK, Petr. Přehled judikatury ve věcech náhrady škody. Praha: ASPI, 2006, s. 357-358.

¹³⁷ § 257 zákona č. 262/2006 sb., zákoník práce

¹³⁸ KOBLIHA, Ivan, ELISCHER, David a kol. *Náhrada škody podle občanského a obchodního zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praktická příručka*. Praha: Leges, 2012, s. 93-94.

¹³⁹ KAZDA, Petr, KAZDOVÁ Karolína. *Zákon o pojištění ...* s. 49-50.

*negativních důsledků při realizaci rizika z ekonomického subjektu na specializovanou finanční instituci, a to za zaplacení tzv. pojistného (cena za nesení rizika).*¹⁴⁰

Účastníky pojistného vztahu jsou: a) *Pojistitel* – právnická osoba s oprávněním poskytovat pojištění (pojišťovna), b) *Pojistník* – osoba, která uzavírá pojistnou smlouvu a zavazuje se platit pojistné, c) *Pojištěný* – osoba, na jejíž odpovědnost za újmu se pojištění vztahuje; vzniká jí právo, aby za ni pojišťovna poskytla poškozenému pojistné plnění.¹⁴¹

Tím, že je daná osoba (škůdce) pojištěna, zajišťuje ochranu jednak sobě, neboť za poměrně nízké částky, které měsíčně odvádí pojišťovně, získává jistotu, že se v případě, kdy nastane pojistná událost, nedostane do platební neschopnosti, jednak je tím zajištěna ochrana poškozeného, který se tak může efektivně domoci své finanční náhrady.

Některým subjektům zákon stanoví zákonnou povinnost uzavřít smlouvu o pojištění odpovědnosti za újmu. Tak tomu je například v případě pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla.¹⁴²

5.3 Pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla

Pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla je upraveno zákonem č. 168/1999 Sb. (ZOdpVoz). S provozem motorových vozidel je spojeno vysoké riziko vzniku škod. Vzhledem k počtu dopravních nehod, závažnosti následků, ke kterým při nich dochází a k výši finančních náhrad, na které vzniká nárok poškozeným, chrání zákonodárce všechny účastníky provozu povinným pojištěním odpovědnosti (běžně známe jako „povinné ručení“), které uzavírá vlastník motorového vozidla.¹⁴³ V případě, že by vlastník motorového vozidla porušil svou povinnost a vozidlo nepojistil, pak nejen, že bude muset sám zaplatit jakoukoli újmu, která provozem jeho vozidla vznikne, ale hrozí mu navíc pokuta až ve výši 40 000,- Kč (§ 16 ZOdpVoz). Ročně je z povinného pojištění hrazeno 260 000 újem, z toho 11 300 újem na zdraví.¹⁴⁴

¹⁴⁰ DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. 1. vydání. Praha: Ekopress, 2015, s. 17-37.

¹⁴¹ Tamtéž. s. 45.

¹⁴² § 1 zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů

¹⁴³ KAZDA, Petr, KAZDOVÁ Karolína. *Zákon o pojištění ...* s. XV.

¹⁴⁴ *Zásadní změny v povinném ručení v roce 2014. Tisková konference*. [online]. ckp.cz, 25. září 2013 [cit. 18. ledna 2017]. Dostupné na http://www.ckp.cz/images/clanky/cz/tiskove_centrum/prezentace_ckp/2013/zasadni_zmeny_v_povinnem_ruceni_v_roce_2014.pdf.

Aktuálně je ke sjednání povinného ručení oprávněno více než 10 pojišťoven (např. ČSOB Pojišťovna, Generali pojišťovna, Česká podnikatelská pojišťovna a další).¹⁴⁵

Osobní rozsah pojištění je dán zákonem takto: „*Pojištění odpovědnosti se vztahuje na každou osobu, která je povinna nahradit újmu způsobenou provozem vozidla uvedeného v pojistné smlouvě.*“¹⁴⁶ To znamená, že se pojištění vztahuje jak na provozovatele vozidla, jehož objektivní odpovědnost vyplývá z § 2927 OZ, tak i na řidiče, jehož subjektivní odpovědnost je dovozena z § 2910 OZ (tj. zákon všechny tyto osoby chápe jako osoby *pojištěné*¹⁴⁷).

Jestliže navážu na již uvedené v podkapitole 5.1, vzhledem k existenci povinného ručení za oba odpovědné subjekty (řidiče i provozovatele) ve výsledku hradí finanční odškodnění poškozenému pojišťovna, a to za předpokladu, že poškozený svůj nárok řádně uplatnil, prokázal, jedná se o újmu, na kterou se povinné ručení vztahuje, a ke škodné události došlo v době trvání pojištění. Je na poškozeném, zda svůj nárok uplatní vůči řidiči, provozovateli, nebo přímo u pojistitele, není vyloučeno ani uplatnění nároku vůči několika těmto subjektům najednou. V souhrnu poškozený nesmí získat víc, než činí skutečná výše škody, jinak by se jednalo o bezdůvodné obohacení.¹⁴⁸

Pojistitel hradí jen takové újmy, které spadají do věcného rozsahu povinného ručení. Věcný rozsah je zákonem vymezen pozitivně i negativně v § 6 a 7 ZOdpVoz. S účinností od 1. 1. 2014 došlo k novelizaci zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, kdy nově zákon neuzivá termínu „*odpovědnost za škodu*“, ale „*odpovědnost za újmu*“, z čehož lze vyvodit, že z povinného pojištění mají být nově hrazeny všechny újmy – jak škoda, tak nemajetková újma včetně nároků sekundárních obětí při usmrcení blízké osoby.¹⁴⁹

Tím došlo k výrazné změně oproti předchozí praxi, neboť NS i ÚS opakovaně vykládal věcný rozsah pojištění tak, že jím není kryta náhrada újmy pozůstalých osob z titulu ochrany osobnosti dle § 11 a násl. OZ 1964.¹⁵⁰ K náhradě tohoto typu nemajetkové újmy byl povinen sám škůdce. Předchozí stav přitom nebyl v souladu s

¹⁴⁵ *Pojišťovny nabízející povinné ručení.* [online]. prodej.mesec.cz, [cit. 24. ledna 2017]. Dostupné na <<http://prodej.mesec.cz/povinne-ruceni/texty/pojistovny-nabizejici-povinne-ruceni/>>.

¹⁴⁶ § 6 odst. 1 zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů.

¹⁴⁷ KAZDA, Petr, KAZDOVÁ Karolína. *Zákon o pojištění ...* s. 20.

¹⁴⁸ Tamtéž. s. 53.

¹⁴⁹ Tamtéž. s. 54.

¹⁵⁰ Např.: Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2012, sp. zn. 30 Cdo 4083/2010

evropskými směrnicemi, jejichž výklad provedl SDEU v rozsudku C-22/12 ze dne 24. 10. 2013. V tomto rozhodnutí Soudní dvůr odpovídal na předběžnou otázku Krajského soudu v Prešově o vztahu motorových směrnic a náhrady nemajetkové újmy (Kauza Haasová) a dospěl k závěru, že „*pojištěním odpovědnosti musí být kryta i náhrada za nemajetkovou újmu pozůstalých osob, pokud tuto náhradu škody (resp. újmy) z titulu občanskoprávní odpovědnosti pojištěného škůdce upravují vnitrostátní právní předpisy*“.¹⁵¹

Co naopak z povinného ručení není hrazeno, je například újma řidiče, který dopravní nehodu způsobil (§ 7 odst. 1, písm. a) Z OdpVoz). V negativním vymezení najdeme i újmu, která byla způsobena blízkým osobám, to však právě s výjimkou újmy vzniklé ublížením na zdraví nebo usmrcením, která je i u osob blízkých povinným pojištěním kryta (§ 7 odst. 1, písm. b) Z OdpVoz).

Přesto, že pojistitel vyplatí poškozenému pojistně plnění, má v některých zákonem stanovených případech právo na jeho zpětnou úhradu vůči pojištěnému (řidiči, provozovateli) = *regresní nárok* nebo taky *postihové právo* (§ 10 Z OdpVoz). Zákonodárce považuje za spravedlivé a potřebné, aby ve stanovených případech (ty nemohou být nijak rozšiřovány) pojištěný, resp. osoba, jejíž odpovědnost je pojištěna, sama nesla finanční zátěž za újmu, kterou způsobila.¹⁵² Případy, ve kterých dle § 10 odst. 1 Z OdpVoz vzniká pojistiteli právo na regres, jsou například: úmyslné způsobení újmy, neoprávněné užití vozidla, porušení základní povinnosti týkající se provozu na pozemních komunikacích, je-li toto porušení v příčinné souvislosti se vznikem újmy a další. Co se týče porušení základní povinnosti, blíže zákon v § 10 odst. 2 Z OdpVoz taxativně jmenuje, o jaké povinnosti z pohledu postižního práva jde (řízení pod vlivem alkoholu, řízení technicky nezpůsobilého vozidla apod.), přičemž v těchto případech je dle § 10 odst. 3 Z OdpVoz spolu s řidičem solidárně zavázán i provozovatel vozidla, jedině by prokázal, že jednání řidiče bylo natolik nepředvídatelné, že jej nemohl nijak ovlivnit a následku zabránit.¹⁵³ Pojistitel nemusí vždy vymáhat regresní nárok v 100% výši vyplaceného pojistného plnění, výše se odvíjí například od závažnosti porušení povinnosti pojištěným.

---

¹⁵¹ JANDOVÁ, Lucie. Je české pojištění „eurodostatečné“? *Pojistný obzor*, 2014, roč. 91, č. 4, s. 13-15.

¹⁵² JANDOVÁ, Lucie, VOJTEK, Petr. *Zákon o pojištění odpovědnost z provozu vozidla. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 225.

¹⁵³ Tamtéž. s. 237.

Regresní nároky uplatněné proti těmto subjektům se sčítají a jejich konečná výše je omezena vyplaceným pojistným plněním.¹⁵⁴

V případě nároků, které jsou kryty povinným ručením, je častou praxí mimosoudní vyřešení věci s příslušným pojistitelem.¹⁵⁵ V souladu s § 9 ZOdpVoz je poškozenému umožněno, aby se se svým nárokem obrátil přímo na pojistitele. Je na poškozeném, aby svůj nárok řádně specifikoval, odůvodnil a prokázal. Co se týče nároků poškozených při ublížení na zdraví, musely se pojišťovny s účinností nové právní úpravy vypořádat se zrušením odškodňovací vyhlášky, dle které bylo možné dospět na základě jednoduchého výpočtu ke konkrétním částkám, které poškozeným náleží. Pojišťovnám se nyní nabízí využít Metodiku NS jako podkladu, který je schopen nahradit původní odškodňovací vyhlášku, přičemž tento postup lze již skutečně v praxi sledovat (potvrdila jej například pojišťovna Generali).

Co se týče nároků poškozených (sekundárních obětí) při usmrcení blízkého člověka, lze se setkat s postupem pojišťoven, kdy tyto nabízí poškozenému dvojnásobek částky stanovené původní odškodňovací vyhláškou, což odůvodňují přirovnáním k hodnotě jednoho bodu, která se dle Metodiky oproti zrušené odškodňovací vyhlášce zvýšila také cca dvakrát. Poškození tyto částky v mnoha případech přijímají, neboť případný soudní spor by pro ně znamenal časově i psychicky náročný proces.¹⁵⁶ V jiných případech je ale třeba obrátit se na soud, aby ten určil konkrétní částky, které poškozenému náleží.

Z dotazů, které byly vůči některým pojišťovnám vznášeny, vyplývá, že tyto hlásí v důsledku všech uvedených změn růst pojistných plnění, a to až trojnásobný, a dále také růst vyplácených částek za náhradu újem na zdraví a na životě. Je zde obava, že z těchto důvodů bude docházet k postupnému navyšování pojistného.¹⁵⁷

---

¹⁵⁴ KAZDA, Petr, KAZDOVÁ Karolína. *Zákon o pojištění ...* s. 91-103.

¹⁵⁵ TABÁK, Vladimír. *Náhrada škody po dopravní nehodě – 2. díl* [online]. muj-pravnik.cz, 11. února 2015 [20. ledna 2016]. Dostupné na <<http://muj-pravnik.cz/nahrada-skody-po-dopravni-nehode-2-dil/>>.

¹⁵⁶ KAZDA, Petr, KAZDOVÁ Karolína. *Zákon o pojištění ...* s. 55-56.

¹⁵⁷ VLKOVÁ, Jitka. *Pojišťovny vyplácejí třikrát vyšší odškodnění. Dělalí si miliardové rezervy.* [online]. ekonomika.idnes.cz, 21. dubna 2016 [cit. 3. ledna 2017]. Dostupné na <http://ekonomika.idnes.cz/vyssi-odskodneni-za-ujmy-na-zdravi-dts-/ekonomika.aspx?c=A160420_220402_ekonomika_ale>.

6 Pracovněprávní úprava

V poslední kapitole bych chtěla upozornit na některá specifika související s případy, kdy je v důsledku dopravní nehody zraněn či usmrčen zaměstnanec při plnění svých pracovních úkolů. V takovém případě je třeba řídit se pracovněprávními předpisy (zejména ZP), které obsahují svou vlastní právní úpravu náhrady nemajetkové újmy. Důležitou roli zde hraje institut objektivní odpovědnosti zaměstnavatele za nemajetkovou újmu způsobenou zaměstnanci pracovním úrazem a s tím související zákonné pojištění zaměstnavatele pro případ odpovědnosti za pracovní úraz.

6.1 Náhrada nemajetkové újmy na zdraví a životě v pracovním právu

Před účinností OZ byla náhrada při ublížení na zdraví řešena shodně jak v občanskoprávních tak i pracovněprávních vztazích, neboť oba předpisy odkazovaly pro případ náhrady bolestného a ZSU na odškodňovací vyhlášku č. 440/2001 Sb. Stejně tak nárok pro pozůstalé při usmrcení blízké osoby byl v obou předpisech stanoven pomocí paušálních částek. Zatímco v rámci OZ nyní doznala právní úprava v této oblasti výrazných změn, do pracovního práva se tyto změny nepromítly a došlo tak ke vzniku dvoukolejnosti právní úpravy v této oblasti.¹⁵⁸

Od účinnosti OZ odkazoval po nějakou dobu ZP prostřednictvím svých přechodných ustanovení i nadále na původní odškodňovací vyhlášku. Od 1. 10. 2015 je účinná novela ZP, jejímž hlavním cílem bylo navrácení hmotněprávní úpravy odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání z přechodných ustanovení zpět do části jedenácté zákona, a dále provedení některých legislativně-technických změn včetně zpřesnění terminologie v návaznosti na OZ.¹⁵⁹

Dle zmocňovacího ustanovení § 271c ZP bylo přistoupeno k vydání nařízení vlády č. 276/2015 Sb., dle kterého se stanoví výše náhrad za bolest a ZSU způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání. Nařízení vlády převzalo ze zrušené odškodňovací vyhlášky systém bodového hodnocení pro odčinění

---

¹⁵⁸ MALIŠ, Daniel. *Dvoukolejná úprava výše náhrad nemajetkové újmy na zdraví – v čem spočívá a co s ní?* [online]. epravo.cz, 15. prosince 2015 [cit. 26. ledna 2017]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/dvojkolejna-uprava-vyse-nahrad-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-v-cem-spojiva-a-co-s-ni-99895.html>>.

¹⁵⁹ DANDOVÁ, Eva. *Novela zákoníku práce spatřila světlo světa.* [online]. bozpinfo.cz, 1. září 2015 [cit. 26. ledna 2017]. Dostupné na <<http://www.bozpinfo.cz/novela-zakoniku-prace-spatrila-svetlo-sveta>>.

bolestného i ZSU s tím, že hodnota jednoho bodu byla navýšena z 120,- Kč na 250,- Kč.¹⁶⁰ V § 271i ZP je upraveno jednorázové odškodnění pozůstalých osob zemřelého zaměstnance, kde částky jsou i nadále stanoveny paušálně. V § 271c i § 271i ZP je užito takové formulace, ze které vyplývá, že náhrada má být poskytnuta minimálně v této výši. Proto je zde předpoklad, že tato úprava zaručuje minimální standard odškodnění, od kterého se lze odchýlit dle dohody mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem¹⁶¹, popřípadě v souladu s § 271s ZP může takto stanovené částky navýšit soud.

Právní úprava náhrady za nemajetkovou újmu je tak i po novele ZP dvoukolejná a zřejmě se i nadále bude setkávat s kritikou zejména z hlediska ústavního principu rovnosti, kdy poškozenému mohou náležet jiné částky za totéž zranění v závislosti na tom, zda k události došlo při plnění pracovního úkolu nebo v rámci běžného života.¹⁶² Je pravděpodobné, že se k této skutečnosti bude v nejbližší době negativně vyjadřovat i ÚS, tak, jako v předchozích nálezech.¹⁶³ Výhoda přijatého nařízení vlády spočívá v tom, že dle něj lze jednoduše určit výši náhrady bez zbytečných průtahů a bez nutnosti složitých znaleckých posudků, což je zejména v oblasti odčítování pracovních úrazů (s přihlédnutím k jejich množství) žádoucí. Domnívám se ale, že ani tento argument ve světle základních ústavních principů není schopen obstát, a proto by bylo do budoucna nejvhodnějším řešením právní úpravu v OZ a ZP sjednotit.

6.2 Pracovní úraz zaměstnance jako následek dopravní nehody

Na začátku této podkapitoly je třeba vymezit pojem pracovní úraz. Zákonnou definici najdeme v § 271k ZP, který stanoví, že pracovním úrazem je „...poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, došlo-li k nim nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním“.

---

¹⁶⁰ KADLUBIEC: Vývoj právní úpravy... s. 273.

¹⁶¹ VYSOKAJOVÁ, Margerita. Novelizace právní úpravy odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání v zákoníku práce. *Rekodifikace a praxe*. 2015, roč. 3, č. 10, s. 15-16.

¹⁶² KADLUBIEC, Vojtěch. Odškodňování nemajetkové újmy na zdraví v pracovním právu. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 9, s. 328-329.

¹⁶³ Např. Nález ÚS ze dne 16. února 2016, sp. zn. IV. ÚS 3122/15

K poškození zdraví (fyzickému nebo psychickému) musí dojít působením zevních vlivů, které je pro zaměstnance překvapivé a neočekávané.¹⁶⁴ Aby byl úraz posouzen jako pracovní, je důležité, aby k němu došlo při plnění pracovních úkolů, v souvislosti s ním, nebo pro plnění pracovních úkolů, což blíže vymezují § 273 a 274 ZP. Východiskem je posouzení souvislostí z hlediska věcného, místního a časového. Zákon například výslovně uvádí, že úkonem souvisejícím s plněním pracovních úkolů není cesta zaměstnance do a z práce.¹⁶⁵

Pracovní úrazy, ke kterým dochází v důsledku dopravních nehod, tvoří zvláštní oblast pracovní úrazovosti. Povinností zaměstnavatele dle ZP je zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců. Zejména v případě jízdy na pozemních komunikacích jsou však možnosti zaměstnavatele značně omezené.¹⁶⁶ Ke třetině z celkového počtu smrtelných pracovních úrazů dojde při dopravních nehodách.¹⁶⁷

Modelový případ:

Při služební cestě zaměstnance dojde k dopravní nehodě, kterou zavinil řidič protijedoucího vozidla, a zaměstnanec při nehodě utrpí několik zranění.

Předpokládejme, že zranění zaměstnance v tomto případě lze považovat za pracovní úraz (vznikl působením vnějších sil – střetem s druhým vozidlem, stalo se tak při plnění pracovních úkolů – služební cesta), lze tedy postupovat podle pracovněprávní úpravy a nastupuje zde odpovědnost zaměstnavatele za nemajetkovou újmu způsobenou zaměstnanci pracovním úrazem (§ 261 odst. 1 ZP).

Odpovědnost zaměstnavatele je koncipována jako objektivní odpovědnost za výsledek - poškození zdraví zaměstnance v důsledku plnění pracovních úkolů nebo v souvislosti s ním.¹⁶⁸ Při splnění podmínek § 270 ZP se může zaměstnavatel své odpovědnosti zprostit zcela nebo z části, a to zejména v případech, kdy dojde k porušení bezpečnostních předpisů zaměstnancem, z důvodu opilosti zaměstnance aj.

¹⁶⁴ BĚLINA, Miroslav, DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Zákoník práce. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 1496-1497.

¹⁶⁵ Tamtéž. s. 1080-1083.

¹⁶⁶ JANOUŠEK, Vladimír. *Pracovní úrazovost při dopravních nehodách*. [online]. bozpinfo.cz, 9. července 2007 [cit. 26. ledna 2017]. Dostupné na <<http://www.bozpinfo.cz/pracovni-urazovost-pri-dopravnich-nehodach>>.

¹⁶⁷ *Smrt na pracovišti? Třetina úmrtí se stane na služební cestě*. [online]. tyden.cz, 26. ledna 2017 [cit. 27. ledna 2017]. Dostupné na <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/smrt-na-pracovisti-tretina-umrti-se-stane-na-sluzebni-ceste_415068.html>.

¹⁶⁸ BĚLINA, Miroslav, DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Zákoník práce. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 1495.

Objektivní odpovědnost zaměstnavatele však nevylučuje subjektivní odpovědnost skutečného viníka dopravní nehody (řidiče druhého vozidla), popřípadě objektivní odpovědnost provozovatele druhého vozidla dle občanskoprávních předpisů (§ 2910, § 2927 OZ). Dochází tak k určité duplicitě nároků (dle OZ vs. ZP) a poškozenému zaměstnanci je ponechána volba, vůči komu z odpovědných subjektů svůj nárok uplatní. Nárok může být uplatněn i vůči několika odpovědným subjektům, v takovém případě plněním jednoho z nich zanikne povinnost jiných.¹⁶⁹ Pokud by v uvedeném případě zaměstnanec uplatnit nárok vůči zaměstnavateli, následně by měl zaměstnavatel (jeho zákonná pojišťovna) regresní nárok vůči škůdci v rozsahu, v jakém ten za újmu odpovídá dle OZ.¹⁷⁰

Pro doplnění, podobně by tomu bylo v případě, kdy zaměstnanec při takové dopravní nehodě zemře. Poškozenými v této situaci jsou osoby blízké jako sekundární oběti. Ty mají opět na výběr, zda nárok na nemajetkovou újmu uplatní vůči zaměstnavateli dle ZP nebo přímo vůči viníkovi dopravní nehody či provozovateli vozidla dle OZ, popřípadě vůči všem nebo některým z nich. Je ale třeba pamatovat na rozdílnou úpravu ohledně určování výše finanční náhrady těchto nároků dle ZP a OZ (viz 6.1) a samozřejmě také na různé požadavky pro dovození odpovědnosti jednotlivých subjektů.

V souvislosti se služební cestou zaměstnance je vhodné zmínit, jaký vliv má případné odchýlení zaměstnance od stanovené trasy pracovní cesty. Pokud zaměstnavatel zvolil jinou trasu například z důvodu zhoršených klimatických podmínek, a na nově zvolené trase dojde k dopravní nehodě, i nadále se jedná o pracovní úraz. Naopak, pokud důvodem volby jiné trasy byl převážně osobní zájem zaměstnance, např. návštěva příbuzných, a na této trase dojde k dopravní nehodě, pak už se nejedná o úraz, ke kterému by došlo v souvislosti s plněním pracovních úkolů, a proto se nepostupuje podle ZP.¹⁷¹

6.3 Pojištění odpovědnosti zaměstnavatele

Systém pojištění zaměstnavatelů pro případ, kdy jsou dle ZP odpovědni za pracovní úraz zaměstnance, musí být založen na jejich povinné účasti. Tak to pro ČR

---

¹⁶⁹ KOTULA, Jan. Lex specialis derogat legi generali? Aneb otázka vztahu institutu náhrady škody na zdraví dle zákoníku práce a občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2013, č. 4, s. 142-143.

¹⁷⁰ DOLEŽÍLEK, Jiří. *Přehled judikatury ve věcech pracovněprávních. Náhrada škody*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 332-335.

¹⁷¹ ŠENK, Zdeněk. *Pracovní úrazy v judikatuře*. 1. vydání. ANAG, 2013, s. 25-26.

vyplývá z mezinárodních smluv. Na systému zabezpečení při pracovním úrazu či nemoci z povolání je velký společenský zájem, neboť se týká více než 5,5 milionů zaměstnanců a každoročně se odškodní více než 50 000 poškozených.¹⁷²

Novelou ZP účinnou od 1. 10. 2015 byl kromě jiného po dlouholetém odkládání jeho účinnosti zrušen zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců. Úrazové pojištění dle zrušeného zákona mělo spočívat v zavedení dávkového systému na bázi sociálního pojištění. Zajišťováno mělo být ČSSZ a OSSZ. Vzhledem k neustálému odkládání účinnosti zákona pro jeho nedostatky a praktickou nerealizovatelnost, bylo definitivně rozhodnuto o jeho zrušení.¹⁷³

Vzhledem ke zrušení zákona o úrazovém pojištění, zůstává v současnosti systém pojištění zachován tak, jak zde funguje bez větších změn již od roku 1992, a sice jako zákonné pojištění zaměstnavatele, jehož bližší podmínky upravuje vyhláška č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání (ve znění pozdějších změn a doplňků). Odškodňování pracovních úrazů provádějí v ČR pouze dvě soukromé pojišťovny, pověřeny k tomu státem (Česká státní pojišťovna, Kooperativa a. s.). Jestliže zaměstnavatel zaměstná byť i jediného zaměstnance, automaticky mu vzniká povinnost platit pojistné z odpovědnosti za pracovní úraz.¹⁷⁴

Jestliže se opět vrátíme k příkladu, kdy dojde k dopravní nehodě, při níž je zaměstnanci ve služebním vozidle způsoben pracovní úraz, zaměstnanec má právo uplatnit nárok na náhradu nemajetkové újmy vůči svému zaměstnavateli dle ZP. Vzhledem k existenci zákonného pojištění má zaměstnavatel právo, aby za něj hradila újmu pojišťovna, a to v takovém rozsahu, v jakém za ni zaměstnavatel odpovídá dle ZP.¹⁷⁵ Je třeba zmínit, že je to zaměstnavatel, kdo posuzuje, zda se jedná o pracovní úraz, v případě sporu o této skutečnosti případně soud. Není to ale pojišťovna, která by byla oprávněna o tomto rozhodovat, přesto, že v praxi k takovým

---

¹⁷² HALÍŘ, Jakub. Jak dál se zabezpečením při pracovním úrazu a nemoci z povolání. *Národní pojištění: odborný měsíčník*, 2016, č. 7, s. 3-5.

¹⁷³ VYSOKAJOVÁ, Margerita. Novelizace právní úpravy odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání v zákoníku práce. *Rekodifikace a praxe*. 2015, č. 10, s. 13.

¹⁷⁴ HALÍŘ, Jakub. Jak dál se zabezpečením při pracovním úrazu a nemoci z povolání. *Národní pojištění: odborný měsíčník*, 2016, č. 7, s. 3-4.

¹⁷⁵ Tamtéž. s. 3.

situacím, kdy pojišťovna odmítá plnit, dochází.¹⁷⁶ V případě, že to byl řidič druhého vozidla, kdo dopravní nehodu zavinil, pak je pojišťovna oprávněna požadovat po něm, případně po provozovateli vozidla, vyplacené plnění zpět jako regresní nárok z titulu jejich odpovědnosti dle OZ.¹⁷⁷

Pojištění zaměstnavatelů pro případ pracovních úrazů je téma velmi aktuální a diskutované. Je třeba připustit, že současný systém je i nadále nastaven jako přechodný a do budoucna vyžaduje určitou revizi. Skutečnost, že zákonné pojištění zaměstnavatelů vykonávají pouze dvě soukromé pojišťovny, je nežádoucí, neboť nevyhovuje z hlediska zásady zákazu diskriminace a odporuje pravidlům hospodářské soutěže. Taková praxe je ČR rovněž dlouhodobě vytýkána ze strany EU.¹⁷⁸

Přínejmenším je třeba současný systém upravit tak, aby byl zrušen monopol dvou soukromých pojišťoven a bylo umožněno provozování tohoto pojištění všemi soukromými pojišťovnami, které pro to splní zákonné podmínky. Nabízí se ale i další řešení, z nichž každé sebou nese určité výhody i nevýhody. Pojištění by mohlo být provozováno současnými zdravotními pojišťovnami, mohlo by být podřazeno pod ČSSZ, možností je i vytvoření nového veřejnoprávního subjektu – úrazové pojišťovny.¹⁷⁹ O tom, jaký systém by měl být zvolen, se pro zatím vedou jen diskuze, na potřebě změny systému se ale odborná veřejnost shoduje.

---

¹⁷⁶ DANDOVÁ, Eva. *Pojišťovna odmítá odškodnit jasné pracovní úrazy*. [online]. bozpinfo.cz, 16. srpna 2010 [cit. 28. ledna 2017]. Dostupné na <<http://www.bozpinfo.cz/pojistovna-odmita-odškodnit-jasne-pracovni-urazy>>.

¹⁷⁷ DOLEŽÍLEK, Jiří. *Přehled judikatury ve věcech pracovních úrazů. Náhrada škody*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 332-335.

¹⁷⁸ BĚLINA, Miroslav, MORÁVEK, Jakub. (Ne)potřebná novela zákoníku práce. *Právní rozhledy*, 2015, č. 13-14, s. 490-491.

¹⁷⁹ HALÍŘ, Jakub. Jak dál se zabezpečením při pracovním úrazu a nemoci z povolání. *Národní pojištění: odborný měsíčník*, 2016, č. 7, s. 5-7.

7 Závěr

Současná občanskoprávní úprava náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví již nepočítá s tabulkovým stanovením výše náhrad, naopak je nastavena obecně a předpokládá, že konkrétní výši náhrady budou určovat soudci v souladu se zásadou slušnosti. Na jedné straně jde o řešení, které vyhovuje z hlediska možnosti posuzovat každý jednotlivý případ individuálně vzhledem ke všem specifickým okolnostem a v tomto směru lze vidět v nové úpravě jednoznačně přínos, na druhé straně však bez existence ustálené judikatury nemůže plně vyhovovat principu legitimního očekávání. Soudci museli nutně váhat, jak novou právní úpravu aplikovat v praxi a jak moc je žádoucí odklonit se od dosavadního rozhodování. Navíc takto nastavená právní úprava prakticky téměř znemožňuje mimosoudní vyřešení sporu, kterého je využíváno právě v souvislosti s dopravními nehodami při jednání s pojišťovnou, protože se nyní strany jednoduše nemají o co ve výpočtu opřít.

Proto je třeba jako pozitivní krok vítat vytvoření Metodiky NS, která, přestože má nezávazný charakter, i přesto, že má své limity a nedostatky, představuje cenný materiál, kterým se soudy v praxi již začaly řídit. Přitom nezávazný charakter Metodiky NS nahrává tomu, aby se na ni nepohlíželo jako na striktní návod, ale aby sloužila jako obecné vodítko, zejména pro ty nejjednodušší typově shodné případy. Soudci se však od ní mohou (a měli by) v odůvodněných případech více či méně odklonit a postupovat především v souladu s principem proporcionality.

Ve vztahu k Metodice NS je nutné říci, že tato může mít velký význam právě pro možnost mimosoudního řešení sporů, například při jednání mezi poškozenými a pojišťovnami po dopravních nehodách. Do budoucna se předpokládá vytvoření ustálené judikatury, která může do jisté míry navazovat na judikaturu předchozí, a která může mít základ i v Metodice NS. Jednou by tak v ČR mohl fungovat podobný systém založený na judikatuře, jako je tomu například v Německu.

Podobně jako u náhrady při ublížení na zdraví, i v případě náhrady při usmrcení člověka byla zrušena právní úprava, na základě které byly pozůstalým vypláceny paušálně stanovené částky za smrt blízké osoby. Nová právní úprava je založená na *plné náhradě jejich utrpení* a na zásadě *slušnosti*. Změnu v právní úpravě považuji jednoznačně za správný krok, neboť původně nastavené paušální

částky neodpovídaly skutečnému vztahu mezi usmrceným a jeho příbuznými, ani dalším okolnostem případu.

I v případě náhrady při usmrcení člověka se významně přičinil NS, který se v jednom ze svých aktuálních rozhodnutí (4 Tdo 1402/2015) vyjadřuje k nové právní úpravě, k jejímu účelu, vyslovuje názor ohledně základní částky, ze které by se mělo vycházet, a kompiluje konkrétní kritéria pro rozhodování o výši náhrady. Rozhodnutí lze zcela jistě vnímat jako klíčové. Ačkoli se o přiznané výši náhrady v tomto konkrétním případě vedou diskuze, přínos rozhodnutí lze vidět jednoznačně v tom, že NS zde poskytl základní návod pro rozhodování soudů nižších instancí, a dále také poskytl veřejnosti rámcovou představu o tom, jak vysokou částku mohou poškození v těchto případech požadovat po škůdci.

Několika specifiky se vyznačují případy, kdy k nemajetkové újmě dochází v důsledku dopravní nehody. Zejména je třeba poukázat na to, že poškozený má zpravidla několik možností pro uplatnění svého nároku. Může jej vymáhat po řidiči vozidla z titulu jeho subjektivní odpovědnosti, nebo po provozovateli vozidla z titulu objektivní odpovědnosti za újmu způsobenou provozem dopravních prostředků, přičemž toto rozlišování má význam zejména proto, že často se nejedná o osobu totožnou. Tyto dva typy odpovědnosti se navzájem nevylučují a mohou se vyskytovat souběžně. Samozřejmě není vyloučeno ani uplatnění nároku vůči oběma odpovědným subjektům, kteří jsou solidárně zavázanými škůdci. Nově se také poškozený může obrátit přímo na pojišťovnu, u které má provozovatel sjednáno tzv. povinné ručení. S účinností OZ bylo s určitostí vyjasněno, že povinným ručením je kryta jakákoli újma, tedy i újma nemajetková, a to jak újma při ublížení na zdraví, tak i újma sekundárních obětí, což je významná změna oproti předchozí právní úpravě a lze ji vnímat jen pozitivně.

V poslední kapitole této práce jsem se věnovala srovnání právní úpravy v OZ s úpravou pracovněprávní. Pracovní úrazy a nemoci z povolání jsou i po novele ZP nadále odškodňovány na základě podzákoného právního předpisu (nařízení vlády). Nařízení v podstatě převzalo původní odškodňovací vyhlášku až na několik změn v podobě například navýšení hodnoty jednoho bodu na 250,- Kč. Tento stav dvoukolejné právní úpravy nelze považovat za adekvátní. Stanovení různé výše náhrady za obdobnou újmu, v závislosti na tom zda bude posuzována dle OZ nebo ZP, je možné posoudit jako porušení principu rovnosti. Proto by v budoucnu měla být dvoukolejnost odstraněna a občanskoprávní i pracovněprávní úprava sjednocena.

Řešením by mohlo být zrušení nařízení vlády a odkaz v ZP na občanskoprávní úpravu.

V případě, že je zaměstnanec zraněn či usmrcen při dopravní nehodě, nabízí se dvě možnosti pro uplatnění nároku na náhradu nemajetkové újmy: (i) dle pracovněprávních předpisů (vůči zaměstnavateli z titulu jeho objektivní odpovědnosti), nebo (ii) dle občanskoprávních předpisů (vůči odpovědnému řidiči, případně provozovateli vozidla, popřípadě přímo vůči pojišťovně). Při volbě konkrétní možnosti, je pak nutné pamatovat zejména na různou právní úpravu pro stanovení výše náhrady dle ZP a OZ, ale i na různé podmínky z hlediska prokázání odpovědnosti jednotlivých subjektů.

Důležitou otázkou je i pojištění zaměstnavatelů pro případ pracovních úrazů a nemocí z povolání. Současný systém je třeba vnímat jako přechodný a do budoucna by byla vhodná jeho revize. Zejména je nežádoucí, že v současnosti pojištění poskytují pouze dvě soukromé pojišťovny, přinejmenším by tedy bylo vhodné umožnit provozování pojištění všem pojišťovnám, které pro to splní zákonné podmínky.

Seznam použitých zdrojů

Monografie:

- BERAN, Tomáš. *Dopravní nehody. Právní rádce pro každého řidiče*. Brno: Computer Press, 2007, 171 s.
- DOLEŽÍLEK, Jiří. *Přehled judikatury ve věcech pracovněprávních. Náhrada škody*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 400 s.
- DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. 1. vydání. Praha: Ekopress, 2015, 305 s.
- ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanské právo pro každého. Pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 360 s.
- KINDL, Milan, ROZEHNAL, Aleš. *Nový občanský zákoník. Problémy a úskalí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, 303 s.
- KNAP, Karel a kol. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. vydání. Praha: Linde, 2004, 440 s.
- KOBLIHA, Ivan, ELISCHER, David a kol. *Náhrada škody podle občanského a obchodního zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praktická příručka*. Praha: Leges, 2012, 390 s.
- NOVOTNÝ, Petr, KOUKAL, Pavel, ZAHOŘOVÁ, Eva. *Nový občanský zákoník. Náhrada škody*. GRADA Publishing, 2014, 144 s.
- ROZEHNAL, Aleš. *Závazkové právo. Obecná část. Deliktní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, 215 s.
- SOKOL, Miloš, VOREL, František a kol. *Odškodnění bolesti a trvalých následků u pracovních a nepracovních úrazů*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, 182 s.
- ŠENK, Zdeněk. *Pracovní úrazy v judikatuře*. 1. vydání. ANAG, 2013, 382 s.
- VOJTEK, Petr. *Přehled judikatury ve věcech náhrady škody*. Praha: ASPI, 2006, 172 s.
- VYMĚTAL, Jan. *Základy lékařské psychologie*. Praha: Psychoanalytické nakladatelství J. Kocourek, 1994, 185 s.
- VRAJÍK, Michal. *Judikatura Nejvyššího soudu z pohledu nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích*. ANAG, 2014, 850 s.

- ŽDÁREK, Roman, TĚŠINOVÁ, Jolana, ŠKÁROVÁ, Marta a kol. *Metodika odškodňování imateriálních újem na zdraví*. Praha: C. H. Beck, 2015, 178 s.

Komentáře

- HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 2072 s.
- BĚLINA, Miroslav, DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Zákoník práce. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 1610 s.
- DOHNAL, Jakub, VÍTOVÁ, Jitka, KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku. Komentář k § 2894 až § 2971*. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2015, 336 s.
- JANDOVÁ, Lucie, VOJTEK, Petr. *Zákon o pojištění odpovědnost z provozu vozidla. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 382 s.
- KAZDA, Petr, KAZDOVÁ Karolína. *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 204 s.
- LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 1380 s.
- ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 1516 s.

Odborné články

- BĚLINA, Miroslav, MORÁVEK, Jakub. (Ne)potřebná novela zákoníku práce. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 13-14, s. 487-493.
- DOLEŽAL, Tomáš. Jak odškodňovat nemateriální újmu na zdraví? Principy a východiska. *Časopis zdravotnického práva a bioetiky*, 2015 č. 2, s. 38 – 51.
- DOLEŽAL, Adam, DOLEŽAL, Tomáš. Několik poznámek k aktuálním rozhodnutím soudů ve věcech náhrady škody na zdraví a kompenzace imateriální újmy. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 15, s. 562-569.
- DOUBEK, Pavel. Odškodnění újmy na zdraví v českém právu – příliš rigidní, nebo právní jistotu přinášející? *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 24, s. 809-818.
- HALÍŘ, Jakub. Jak dál se zabezpečením při pracovním úrazu a nemoci z povolání. *Národní pojištění: odborný měsíčník*, 2016, č. 7, s. 3-7.

- JANDOVÁ, Lucie. Je české pojištění „eurodostatečné“? *Pojistný obzor*, 2014, roč. 91, č. 4, s. 13-15.
- JANOŠEK, Michal. Odškodňování podle zásad slušnosti? *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 19, s. 667-674.
- KADLUBIEC, Vojtěch. Kompenzace nemajetkové újmy na zdraví po 1. 1. 2014 – vybrané aspekty. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 17, s. 593 – 598.
- KADLUBIEC, Vojtěch. Odškodňování nemajetkové újmy na zdraví v pracovním právu. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 9, s. 328-331.
- KADLUBIEC, Vojtěch. Vývoj právní úpravy výpočtu náhrady za nemajetkovou újmu na zdraví. *Právní rozhledy*, 2016, roč. 24, č. 8, s. 267-273.
- KOTULA, Jan. Lex speciali derogat legi generali? Aneb otázka vztahu institutu náhrady škody na zdraví dle zákoníku práce a občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 4, s. 142-145.
- LAVICKÝ, Petr, DOLEŽAL, Tomáš. Pojetí náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví podle nového občanského zákoníku a s tím spojené procesní aspekty. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 10, s. 358-363.
- MIKYSKA, Martin. Náhrada škody (újmy) na zdraví podle návrhu nového občanského zákoníku – krok kupředu nebo zpět? *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 22, s. 826-830.
- PAVELEK, Ondřej. Náhrada nemajetkové újmy na zdraví. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2015 roč. 23, č. 2, s. 103-110.
- RYŠKA, Michal. Odškodnění sekundárních obětí dle § 2959 ObčZ. *Právní rozhledy*, 2016, roč. 24, č. 1, str. 381-386.
- SCHLECHTRIEM, Peter. Non-Material Damages – Recovery Under the CISG? *19 Pace International Law Review*, 2007, č. 1, s. 90.
- VLASÁK, Michal. Náhrada nemajetkové újmy v Principech evropského deliktního práva (PETL) a návrhu občanského zákoníku. *Jurisprudence*, 2009, roč. 18, č. 4, s. 40-49.
- VOJTEK, Petr. Jak se rodí metodika k odškodňování újem na zdraví nového občanského zákoníku. *Soudce*, 2014, roč. 16, č. 1, s. 2-6.
- VYSOKAJOVÁ, Margerita. Novelizace právní úpravy odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání v zákoníku práce. *Rekodifikace a praxe*. 2015, roč. 3, č. 10, s. 13-16.

Internetové zdroje

- Český statistický úřad. *Průměrné mzdy. 4. čtvrtletí 2017*. [online]. czso.cz, 9. 3. 2018 [cit. 10. března 2018]. Dostupné na <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2017>.
- ČUŘÍKOVÁ, Pavla. *Nemajetková újma dle nového občanského zákoníku* [online]. bulletin-advokacie.cz, 10. dubna 2015 [cit. 14. září 2016]. Dostupné na <http://www.bulletin-advokacie.cz/nemajetkova-ujma-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku>.
- *Důvodová zpráva k návrhu Nového občanského zákoníku*. [online]. justice.cz [cit. 10. října 2016]. Dostupné na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/zakony-a-stanoviska/legislativni-proces>.
- DANDOVÁ, Eva. *Novela zákoníku práce spatřila světlo světa*. [online]. bozpinfo.cz, 1. září 2015 [cit. 26. ledna 2017]. Dostupné na <http://www.bozpinfo.cz/novela-zakoniku-prace-spatrila-svetlo-sveta>.
- DANDOVÁ, Eva. *Pojišťovna odmítá odškodnit jasné pracovní úrazy*. [online]. bozpinfo.cz, 16. srpna 2010 [cit. 28. ledna 2017]. Dostupné na <http://www.bozpinfo.cz/pojistovna-odmita-odskodnit-jasne-pracovni-urazy>.
- DROBIŠ, Zdeněk. *Jak na odškodnění za nemajetkové újmy způsobené dopravní nehodou* [online]. mesec.cz, 14. března 2015 [cit. 14. října 2016]. Dostupné na <http://www.mesec.cz/clanky/odskodneni-nemajetkove-ujmy-zpusobene-dopravni-nehodou>.
- DUŠEK, Libor. *Hodnota života a náhrada nemajetkové újmy dle NOZ* [online]. jinepravo.cz, 21. ledna 2014 [cit. 14. března 2017]. Dostupné na <http://jinepravo.blogspot.cz/2014/01/nahrada-nemajetkove-ujmy-dle-noz-i.html>.
- CHMEL, Jan. *Návrat bodování újmy na zdraví: Úvahy nad Metodikou Nejvyššího soudu* [online]. pravni prostor.cz, 12. května 2014 [cit. 4. ledna 2018]. Dostupné na <https://www.pravni prostor.cz/clanky/rekodifikace/navrat-bodovani-ujmy-na-zdravi-uvahy-nad-metodikou-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi>.

- JANOŠEK, Vladimír. *Pracovní úrazovost při dopravních nehodách*. [online]. bozpinfo.cz, 9. července 2007 [cit. 26. ledna 2017]. Dostupné na <<http://www.bozpinfo.cz/pracovni-urazovost-pri-dopravnich-nehodach>>.
- KRÍSTEK, Lukáš. *Nejvyšší soud nahrazuje judikaturu a obchází moc zákonodárnou i výkonnou* [online]. jinepravo.blogspot.cz, 29. dubna 2014 [cit. 25. listopadu 2016]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2014/04/lukas-kristek-nejvyssi-soud-nahrazuje.html>>.
- MALIŠ, Daniel. *Dvoukolejná úprava výše náhrad nemajetkové újmy na zdraví – v čem spočívá a co s ní?* [online]. epravo.cz, 15. prosince 2015 [cit. 26. ledna 2017]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/dvojkolejna-uprava-vyse-nahrad-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-v-cem-spojiva-a-co-s-ni-99895.html>>.
- MALIŠ, Daniel. *Nová Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví – zatím z části nehotová, ale velmi užitečná*. [online]. epravo.cz, 13. května 2014 [cit. 3. prosince 2016]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nova-metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-zatim-zcasti-nehotova-ale-velmi-uzitecna-94311.html>>.
- MALIŠ, Daniel. *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví podruhé – publikován dosud neveřejný algoritmus*. [online]. epravo.cz, 14. dubna 2015 [cit. 3. prosince 2016]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-podruhe-publikovan-dosud-neverejny-algoritmus-97569.html>>.
- MALIŠ, Daniel. *Kam kráčíš, náhrado při usmrcení osoby blízké?* [online]. epravo.cz, 30. 8. 2016 [cit. 15. března 2017]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/kam-kracis-nahrado-pri-usmrceni-osoby-blizke-102844.html>>.
- Nejvyšší soud. *Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku)*. [online] nsoud.cz, [cit. 2. 1. 2018]. Dostupné na <http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Metodika>.

- *Pojišťovny nabízející povinné ručení.* [online]. prodej.mesec.cz, [cit. 24. ledna 2017]. Dostupné na <<http://prodej.mesec.cz/povinne-ruceni/texty/pojistovny-nabizejici-povinne-ruceni/>>.
- *Statistika nehodovosti.* [online]. policie.cz, [cit. 7. března 2018]. Dostupné na <<http://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>>.
- TABÁK, Vladimír. *Náhrada škody po dopravní nehodě – 2. díl* [online]. muj-pravnik.cz, 11. února 2015 [cit. 20. ledna 2017]. Dostupné na <<http://muj-pravnik.cz/nahrada-skody-po-dopravni-nehode-2-dil/>>.
- VLKOVÁ, Jitka. *Pojišťovny vyplácejí třikrát vyšší odškodnění. Dělalí si miliardové rezervy.* [online]. ekonomika.idnes.cz, 21. dubna 2016 [cit. 3. ledna 2017]. Dostupné na <https://ekonomika.idnes.cz/vyssi-odskodneni-za-ujmy-na-zdravi-dts-/ekonomika.aspx?c=A160420_220402_ekonomika_ale>.
- *Zásadní změny v povinném ručení v roce 2014. Tisková konference.* [online]. ckp.cz, 25. září 2013 [cit. 18. ledna 2017]. Dostupné na <http://www.ckp.cz/images/clanky/cz/tiskove_centrum/prezentace_ckp/2013/zasadni_zmeny_v_povinnem_ruceni_v_roce_2014.pdf>.
- *Smrt na pracovišti? Třetina úmrtí se stane na služební cestě.* [online]. tyden.cz, 26. ledna 2017 [cit. 27. ledna 2017]. Dostupné na <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/smrt-na-pracovisti-tretina-umrti-se-stane-na-sluzebni-ceste_415068.html>.

Judikatura

- Nález Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2000, sp. zn. II ÚS 517/99
- Nález Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2002, sp. zn. IV. ÚS 315/01
- Nález Ústavního soudu ze dne 29. 9. 2005, sp. zn. III. ÚS 350/03
- Nález Ústavního soudu ze dne 16. 10. 2007, sp. zn. PI. ÚS 50/06
- Nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I ÚS 1586/2009
- Nález Ústavního soudu ze dne 29. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 2955/10
- Nález Ústavního soudu ze dne 22. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 3367/13
- Nález Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 2844/14
- Nález Ústavního soudu ze dne 16. 2. 2016, sp. zn. IV. ÚS 3122/15
- Nález Ústavního soudu ze dne 24. 10. 2017, sp. zn. III. ÚS 2043/2016

- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2005, sp. zn. 30 Cdo 1678/2004
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2007, sp. zn. 32 Cdo 132/2005
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 7. 2008, sp. zn. 25 Cdo 990/2008
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2009, sp. zn. 30 Cdo 5188/2007
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2010, sp. zn. 32 Cdo 2875/2009
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2011, sp. zn. 30 Cdo 1577/2009
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. 30 Cdo 4312/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2006, sp. zn. 25 Cdo 638/2005
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2012, sp. zn. 30 Cdo 4083/2010
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 6. 2014, sp. zn. 30 Cdo 2535/2013
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2015, sp. zn. 25 Cdo 4427/2013
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. 4 Tdo 1402/2015
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 1. 2009, sp. zn. 1 Co 301/2008
- Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 5. 5. 2010, sp. zn. 1 Co 2/2010
- Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 13. 7. 2010, sp. zn. Co 249/2006
- Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 5. 2013, sp. zn. 1 Co 366/2012
- Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 13. 5. 2015, sp. zn. 1 Co 68/2015
- Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. 1. 1998, sp. zn. 23 C 52/96
- Rozsudek SDEU ze dne 24. 10. 2013, sp. zn. C-22/12

Právní předpisy

- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška Ministerstva financí č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 440 /2001 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění, ve znění pozdějších předpisů
- nařízení vlády č. 276/2015 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění způsobené úrazem nebo nemocí z povolání, ve znění pozdějších předpisů

Abstrakt

Diplomová práce se věnuje náhradě nemajetkové újmy při ublížení na zdraví a při usmrcení se speciálním zaměřením na případy, kdy k této újmě dojde v důsledku dopravní nehody. V práci je srovnána předchozí a současná právní úprava náhrady nemajetkové újmy v OZ a způsob jejího výpočtu, kde cílem je zejména zhodnotit přínos nové právní úpravy a upozornit na problematické aspekty.

Ve vztahu k dopravním nehodám se práce zabývá zejména povinnými subjekty, vztahem mezi provozovatelem, řidičem vozidla a pojišťovnou, u které je sjednáno povinné ručení. V souvislosti s povinným ručením je pak upozorněno na změny, ke kterým zde ve vztahu k náhradě nemajetkové újmy dochází, a je řešeno, jakým způsobem se pojišťovny vypořádaly s novým systémem odškodňování nemajetkové újmy.

Poslední kapitola se věnuje srovnání občanskoprávní a pracovněprávní úpravy náhrady nemajetkové újmy na zdraví (životě). Na základě zjištěných poznatků je zhodnocena vhodnost pracovněprávní úpravy a navrženo řešení do budoucna.

Summary

The diploma thesis is focused on the compensation of non-material damages in health injury and death cases with a special focus on the cases where the damage is due to a traffic accident. The thesis compares the previous and current legal regulation of non-pecuniary damage compensation and the method of its calculation, and the aim is especially to evaluate the contribution of new legislation and to highlight problematic aspects.

In relation to traffic accidents, the work deals mainly with the obliged subjects, the relation between the operator, the driver of the vehicle and the insurance company where property damage liability is negotiated. In connection with the property damage liability, attention is drawn to the changes that occur in relation to non-pecuniary damage compensation, and how the insurance companies have dealt with the new system of compensation of non-pecuniary damage.

The last chapter deals with the comparison of the civil and labor law regulation of non-pecuniary damage. On the basis of findings, the conclusion is made about appropriateness of the labor-law compensation system and solution for the future is proposed.

Klíčová slova

Nemajetková újma, zásah do zdraví, usmrcení, systém odškodňování, výpočet výše odškodnění, Metodika NS, srovnání, dopravní nehoda, povinné subjekty, povinné ručení, pojišťovna, mimosoudní řešení, pracovněprávní úprava

Key words

Non-material damage, health injury, death, compensation system, calculation of the amount of compensation, Methodology of the Supreme Court, comparison, traffic accident, obliged subjects, property damage liability, insurance company, out-of-court settlement, labor-law system.